

BIBLIOTECA
MINERVEI

I. SLAVICI

Din valurile
vieții

No. 19
30 BANI

BGU Cluj / Central University Library Cluj

DIN VALURILE VIETII

BIBLIOTECA «MINERVEI»

No. 19.

I. SLAVICI

**DIN VALURILE
VIETII**

BUCUREȘTI

«MINERVA», Institut de Arte
Grafice și Editură, B-dul Aca-
demiei, 3 — Edgar-Quinet, 4.

1909

DIN VALURILE VIETII

I.

Erà toamna, câteva zile înainte de Sf. Dumitru, — o zi luminoasă și destul de caldă, și ei cinci, Gheorghe al Chelului cu nevastă-sa Bucura, Naie Răstoc cu nevastă-sa Maria și Ilie al Ioanei, flăcău scăpat de curând dela oaste, plecaseră din sat dela ei, de pe Argeș, la București, ca să-și caute de lucru și să nu-și petreacă iarna sgriburind cu mâinile în sân.

Sosiți seara pe la nouă la București, și-au luat desagi 'n spinare și-au pornit așa pe jos spre Dealul Spirii, unde Ilie le știà gazdă un om din satul lor, Ilie cu Naie și cu Maria, ca mai tineri, înainte, iară Gheorghe

cu Bucura, care erau mai trecuți acum, ce-va mai în urmă.

În fața bisericii Schitu-Măgureanu, care le cădea 'n stânga, la loc mai ridicat, Maria se oprì pe o clipă.

Deasupra scării, la intrarea bisericii, zărise o boccea, o legăturică, — așa ceva.

Ea se uită 'mprejur și, nevăzând pe nimeni prin apropiere, pornì iute spre biserică și urcă scările, ca să ia bocceaua — ori ce va fi.

«Vai de mine! — un copil!» — șoptì ea speriată și, ridicând copilul, se întoarse cu el oare-cum pe furiș la cei-lalți.

«Asta se 'ntâmplă aici la București în fiecare zi, — grăi Naie, care știà multe.

«Tocmai în fiecare zi nu, — întâmpină Ilie, — dar sunt multe femei, care-și lea-pădă astfel copiii».

«Păcătoasele! — Ar trebui să le ardă de vii, — grăi Maria, care avuse și ea un copil, dar îi murise. — Ce-ar fi fost adecă, dacă nu l-aș fi găsit eu? — Ar fi murit până mâne, sărăcuțul. — De vii să le arzi!».

«Dar ce să facă, dacă nu pot să poarte

grijă de el!? — zise Ilie. — Tot e mai bine să se prăpădească decât să tângească o viață chinuită. — O să-l ducem la secțiune».

«Și ce face secțiunea cu el?» — întrebă Maria.

«Il duce la primărie, — răspunse Ilie, — iar primăria-l dă 'n seama unei femei, ca să poarte grijă de el».

«Dar femeie sunt și eu, — grăi Maria. — Zău, Naie, — haid să-l ținem noi, că ne aduce noroc. — Nu numai așa din întâmplare a fost, că tocmai eu l-am găsit».

Naie erà și el om.

Un cățel să vezi aruncat la marginea drumului și tot te prinde mila. Mai ales după ce l-au văzut mai de aproape și s'au îndreptat, că e băiat, mare frumuseță de băiat, el ar fi stăruit chiar și dacă n'ar fi voit ea, să nu ducă copilul la secțiune.

Nici nu l-au dus.

Sosiți la gazdă, Naie ar fi fost în stare să răscoale Bucureștii, ca să găsească o ulcică de lapte pentru copil și mare îi erà bucuria când vedea, că, flămând, cum erà, suga copilul și din linguriță.

«Pui de drac ! — zise el, — ăsta nu piere».

«Măi Naie, — grăi Gheorghe uitându-se și el cu mulțumire la copil. — Nu ești paremi-se'n toate mințile. — Ce-o să faci tu cu copilul aici la București? — Sunteți încă tineri și-o să aveți voi copiii voștri. De ce să mai iei și ce-au lepădat alții? O să-ți pară rău și n'o să știi, cum să scapi. — Aș mai înțelege să-l luăm noi cu Bucura, căi mi-au murit trei copii în patru-spre-zece an decând suntem căsătoriți și nu mai avem acum nădejde de alții».

Așa au stat de vorbă până târziu după miezul nopții minunându-se, cât de frumos e băiatul, cât de cu poftă mănâncă și cât de bine doarme.

Nu-i treceà însă nici unuia prin mințe să se întrebe, dacă e botezat ori nu copilul și cum are să-i zică. Va fi fost, poate, în scutecele altfel curate vre-un bilețel, dar, dac'a fost, s'a pierdut, și abia ziua următoare s'a pomenit Bucura cu gândul, c'o fi vre-o spurcăciune de Neamț, ba poate și de Ungur.

«Să-l ducem la secțiune, — strigă acum

Maria, care cu asemenea gând nu se putea împacă.

«Ba să-l botezăm», — întâmpină Naie. — Ce e adecă, dac'ar mai fi fost botezat? — Două botezuri nu strică, și, botezat odată 'n legea ta, e om ca toți oamenii».

«Tare ești cuminte, măi! grăi—Gheorghe. — Dar nu e popă, care ți-l botează fără bilet dela primărie. Nu vezi tu, că omul nu e al lui Dumnezeu, ci al stăpânirii, și numai cu voia stăpânirii poți să-l dai și 'n seama Domnului! — Ai să te duci cu el la primărie, să-l dai acolo drept copil al tău, să iei bilet, și-apoi ți-l ia și popa în rândul creștinilor, că slugă al stăpânirii e doară și el».

Asta tot nu voia Naie s'o facă.

«Lasă c'o fac eu, — zise Gheorghe, care erà mai îndrăzneț.

Bucura mai de drag, mai ca să nu supere pe bărbatul ei, se 'nvoi și ea, și Gheorghe se duse la primărie luând cu dânsul pe Ilie și pe Naie ca mărturii. I s'a și dat apoi biletul, că 'n ziua cutare a lunei cutare din anul cutare s'a născut copil de sex masculin din căsnicia legiuită a lui Gheorghe Chelul

cu Bucura a lui Precup și i s'a dat numele Bucur, iar două zile 'n urmă s'a făcut și botezul.

Acum, când aveà dovadă neîndoioasă, că copilul e sânge din sângele lui și carne din carnea lui, abia acum își dedeà Gheorghe seamă, că s'a 'ncărcat cu «Doamne-ajută».

Mai întâiu și mai întâiu îi erau nesuferiți Ilie și Naie și Maria, care știau, că biletul dela primărie e o dovadă mincinoasă și-i erà nesuferit gândul, că dânșii vor spune adevărul. Nu doară că s'ar fi temut, că fie poliția, fie primăria, fie alt cine-va 'n lumea aceasta va luà copilul dela dânșii. Asta nu, căci de copii azi toată lumea fuge,—toți te plâng când le spui, că ai copii și, dacă vrei, călătorind pe calea ferată, să stai în lărgime, n'ai decât să iei un ghiomotoc în brațe, ca oamenii să creadă, că ai vre-un drac de copil la tine. Azi sărac să fii și prost, ca să te bucuri, că ai copii. Nu, de așa ceva nu se temea Gheorghe, dar ținea, ca copilul el însuși, dacă va trăi, să nu afle nici odată, că Bucura nu e mama lui cea adevărată. Nu mai voia dar Gheorghe să-i vadă 'n ochi pe

Ilie și pe Naie și pe Maria și-i venià să plece dela București, ca să nu-i mai întâlnească. Dar Bucureștii sunt mari și copilul erà încă mic: n'aveà nevoie să plece, dar nici împreună cu vre-unul din ei nu voia să intre la lucru.

Ce să facă apoi cu copilul? Să-l dea la doică și să muncească el și Bucura, ca să poată plăti pentru el?

Asta Bucura odată cu capul n'o voia.

«De ce adecă l-am luat, dacă-l dau? — zicea dânsa. — Copilul trage la cine-l hrănește și poartă grijă de el, și eu vreau, ca la mine să tragă, și-o să-mi fie și mie mai drag, dacă mă căznesc cu el. De ce mi-e copil de suflet? Vreau să știu, că eu i-am păstrat viața, eu l-am făcut sufletește».

A rămas dar să facă ea ce va fi știind cu el; dar dela ea să nu-l dea.

Acum însă dânsa nu mai putea să intre în slujbă, cum fusese vorba, ci trebuia să stea cu copilul ei.

«Uite, — zise el, — o să ne mai strâmtorăm, o să ne mai tragem dela gură și-o să răzbim cumva».

Peste câteva zile el a intrat căruțaș la primărie, iar ea a început să spele pentru alți căruțași, care nu erau însurați, și putea să poarte în toată tigna grijă de Bucuraș al ei, care sugea cu multă poftă din linguriță, dădea din mâni și din picioare când îl îmbăia și dormia ca un puiu de bursuc.

Deodată însă el a pornit-o pe plâns, nu mai dormia, nu mai voia să mănânce și pierea văzând cu ochii.

Aleargă Gheorghe după doctor.

«Apoi nu-i așa, femeie, — grăi doctorul, — dacă ți-a pierit laptele și nu poți să dai copilul la doică, n'ai să-l hrănești parc'ar fi om mare. Laptele de vacă e prea gras pentru copil: ai să-l îndoști cu apă, acum la început una și una, apoi din ce în ce mai puțină apă, și să-i pui și zahăr. Altfel ți se prăpădește copilul, și-ar fi păcat de el, că e foarte voinic și de o mare frumuseță».

El îi arată apoi, cum are să pună laptele în sticle bine îndopate, să așeze sticlele în apă clocotitoare, ca să fiarbă laptele din ele, și să i-l dea apoi copilului căldicel, fie cu

lingurița, fie din biberon, ținut totdeauna în apă curată.

«Așa am să fac, domnule doctor, — grăi Bucura viu îngrijată, — și așa a și făcut. Eră, ce-i drept, multă bătaie de cap, dar copilul creșteà și se făcea din ce în ce mai bucălat și mai drăguț.

Gheorghe se bucurà și el, dar eră din ce în ce mai pus pe gânduri.

El căruțaș la primărie și tată la așa copil!?

Acum tot mai mergeà, dar îi eră greu când se gândia, că copilul o să crească și-o să înțeleagă și n'o să fie mulțumit cu așa tată.

Ce-ar fi putut el să facă pentru ca să deà înainte!?

Se pricepeà la dulgherie, așa cum se face ea la țară, ba făcuse, la nevoie, și roate, și căruțe, așa mai din topor, și mai ales asta-l și adusesse la București, unde dulgherii găsesc de lucru mai ușor decât la țară, însă numai în timpul verii. Așteptà dar primăvara, ca să înceapă a lucrà cu barda și cu fereștrăul. Câștigà trei, patru, ba în toiul lucrărilor chiar și cinci lei pe zi. Tot nu eră însă om. Ținea să fie de capul lui când o să-i ajungă

copilul destul de mare, ca să poată judecă.

Mare lucru e grija când îl cuprinde pe om. Umblă, când n'avea altă treabă, așa buimac și-și bătea capul, cum să facă și cum să dreagă, ca să se pună și el în rând cu oamenii și se cutremurà când se gândia, că Bucur tot ar putea să zică odată : «Nu, ăștia tot nu sunt părinții mei»!

«Bani să fie, că toate se fac»! — își zicea el adese-ori și ar fi fost în stare să râcăie în pământ, să înșele, să mintă, să fure, ca să facă bani și să poată începe ceva, așa mai de capul lui.

Îi venia câteodată să-l ia pe copil și să-l ducă iar pe scările bisericii, de unde-l luase Maria, dar lucrul acesta nu mai era cu putință.

Multe poate însă omul când vrea cu tot dinadinsul.

«Nu, — zise el în cele din urmă, — dulgherie nu, ci rotărie».

Fusese în mai multe rânduri pe la obor și văzuse care și căruțe, se duminise asupra prețurilor, cu care se vând, și el știa acolo în sat la el și prin împregiurimi o mulțime de lemn bun, pe care-l putea cumpăra pe

preț de nimic. Dacă nu putea și nu putea să adune destul, ca să 'nceapă el de sine, nu erà lucru mare să găsească un tovarăș. La urma urmelor, vorba erà să cumperi azi ieftin și să vinzi mâne ceva mai scump, să te folosești tu din ceea-ce știi și să le faci un bine și celor ce cumpără, și celor ce vând.

Mai stetea dar căruțaș la primărie, dar numai ca să adune acoloa patru-zeci, cincizeci de lei pentru arvună, iar de Paști s'a dus acasă, a arvunit și s'a 'ntors cu cinci care de lemne, pe care le vânduse chiar mai înainte de a le fi arvunit.

De târgul Moșilor a venit apoi cu zece care, ear pe toamnă s'a învoit cu Lică Olteanu, care aveà rotărie în dosul Oborului, să lucreze 'n tovărășie, — două pentru Lică și una pentru el.

Eară Bucur al Bucurei creșteà și se făcea din ce în ce mai neastâmpărat și mai drăcos, încât ochii tuturor se opriau asupra lui.

Așa a și rămas. Lasă că-l răsfață și Bucura, dar îl nărăvià și lumea cea-laltă, căci mult erà vioiu și deștept și fie-care ținea să-l învețe câte-o ștreqărie, eară el le prindea

pe toate și-apoi nu se mai lăsă de ele, și când eră băiat de cinci ani, îl știă toată lumea de prin împregiurimile Oborului și mulți se 'ntrebau. «Ce-o să iasă din ăsta!?»

«Ce să iasă? — om ca toți oamenii,» — zicea Gheorghe, deși mai stetea și el pe gânduri când vedeă, că sare băietul și la mă-sa când aceasta nu intră 'n voile lui, și se supără când vedeă, că dânsa râde de obrăznicile lui, — căci, de! — obrăznicia e la copil un semn de deșteptăciune.

«Ăsta nu pierе!» — zicea dânsa când îl vedeă, că se 'nfige 'n toate, se pricepe la toate și nu se sperie de nimic.

«Dar o să sfârșească 'n fundul ocnei,» — ziceau alții.

Nu, — așa ceva nu le trecea prin gând nici Bucurei, nici lui Gheorghe, nici altora, care-l știau mai de aproape, căci eră 'n firea lui o duioșie fără de seamăn. Săriă el la mama lui, dar peste puțin tot el veniă la dânsa plângând și plin de căință, ca s'o mângâie, și nu eră în stare să vadă pe cineva plângând fără ca să plângă și el, nici să calce fie măcar și numai un vierme sub

picior. De aceea îl și iubiau toți — parcă n'ar fi fost numai al lui Gheorghe și-al Bucurei.

Supus însă și ascultător nu era Bucur față cu nimeni, stăpânirea nimănui n'o primiă, și asta îi făcea pe unii să creadă, că nici însuși pe sine n'o să fie în stare de a se stăpâni.

II.

Mare și necurmată mulțumire sufletească au avut Gheorghe și Bucura după ce l-au dat pe Bucur la școală. Era și acum tot neastâmpărat și obraznic și-și bătea joc și de alți copii, și de mulți oameni mari, dar la școală nu-i trecea nimeni înainte, nici la învățătură, nici la purtări. Era, ce-i drept, îndrăzneț și față cu învățătorii, dar și putea să fie, căci le plăcea și lor să se fălească cu dânsul pe la examene, oricând li se făcea vre-o inspecțiune și-l scoteau la iveală, parcă din vrednicia lor era mai presus de alții.

Nici acum însă Gheorghe nu se da cu

ochii închiși bucuriei, care-l cuprindeă, și steteă pe gânduri de câte ori venià vorba la viitorul băietului.

Avuse Maria dreptate. Copilul a adus noroc. Ce-i drept, din vrednicia lui, dar din îndemnul pornit din dragostea către copil, Gheorghe ajunsese om, care puteă să-și ție copilul la învățătură, dar nu voiă să și-l înstrăineze, și încă mai mult erà cuprinsă Bucura de simțimântul, că cu cât mai mult se înalță el, cu atât mai puțin îi este ea mamă.

«A, — ziceà dânsa, — câte mame n'am văzut plângându-și copiii înstrăinați. Au muncit din greu, au adus jertfe și au sângerat pentru dânșii, iar lor, după ce s'au ridicat odată, li-e rușine să le mai zică'n fața lumii «mamă» și se simt umiliți când copiii lor își sărută, bunica — dacă vor fi ajungând vre-odată s'o facă aceasta».

Dar ce să facă cu el?

Erà de doisprezece ani abia: ce să facă cu un băiet de doisprezece ani, care sufletește e prea dezvoltat pentru vârsta lui?

«Să rămâie aci lângă noi, — grăi Gheorghe. — Cu cât e mai deschis la cap, cu atât

mai ușor și mai răpede merge înainte. Deșteptăciunea nu e păcat și te fericeste în toate împrejurările. Hamal să fii, și tot te simți mai bine'n pielea ta, dacă nu ești prost.»

Bucur nu prea ținea nici el să urmeze cu învățătura. Învățase bine cât a umblat la școală, fiindcă îi eră ușor lucrul acesta și nu-l iertă firea să stea în dosul altora, dar tot mai plăcut i se păreă, la urma urmelor, să umble de capul lui decât să se pună sub porunca învățătorilor, pe care, obraznic cum eră, îi socotiă adese-ori și cam proști din născare, și rău îndrumați.

Da, — dar un băiat de doisprezece ani, chiar și dacă n'ar fi ca dânsul, începe să fie băietan, nu mai face drăcii copilărești, ci umblă după alte bazaconii, și are să fie pus la muncă grea și întinsă, ca serile să-l biruie oboseala și să-l repună somnul.

Bucur însă nu eră ținut așa. Lasă, că la treabă nu prea putea-i să-l iai, dar steteă toată ziua înfundat în vre-un ungher și citiă romane de prin «*Adevărul*», de prin «*Universul*» ori de prin alte publicațiuni făcute pe timpul acela spre a exploata păcatele ci-

titorilor lipsiți de cultură, iar când nu citia, umblă bezmetic prin lumea plină de hoinari și de derbedei, în care se pierd pungășii de prin mahalalele despre Obor, și care-și petrece noaptele prin cafănelele din Calea Moșilor și pe la «*completurile*» din partea locului.

Simția acum și Gheorghe, că tot e bună și școala pentru ce-va, și l-a dat la liceu, nu ca să învețe, ci ca să nu rămâie hoinar.

Toamna viitoare apoi, băiat de trei-sprezece ani, l-a dat ucenic la o băcănie din Calea Moșilor.

Ar fi nimerit-o poate bine, dacă băcănia ar fi fost o adevărată băcănie, dar băcăniile sunt și localuri, unde oamenii se «*cinstesc*». — O țuică și încă una, — un pelin și încă unul — până ce nu iese din «*cinste*» chef în toată regula.

A stat vre-o două săptămâni băiatul, apoi Bucura s'a pomenit cu el. Zicea c'a plecat, dar neguțătorul spunea, că el l-a gonit.

Așa, ori așa, bine nu erà, și încă mai rău a fost apoi lunile viitoare, în care Bucur a schimbat încă trei stăpâni. Partea cea mare a timpului o petrecea înhăitat cu fel de fel

de puşlamale mai în vârstă decât dânsul.

«Bine, măi, — îi zise într'una din zile Olteanu, — nu ți-e ție milă de bieții tăi de părinți?»

«Să mai rabde și ei, dacă m'au făcut, că eu nu i-am rugat cu căciula 'n mână să mă facă, — și-o să-mi vie și mie mintea când voi fi ca dâșii.»

N'au auzit nici Gheorghe nici Bucura vorbele acestea, dar le simțiau în fie-care zi și se amărau în sufletele lor. Rău însă tot nu le părea de ceea ce au făcut, căci de fapta în adevăr bună, pe care o săvârșește, omul, ori și cum ar ieși lucrurile, nici-odată nu se căiește.

«Știi ce? — îi zise într'una din zile lui Gheorghe d-l Nedelcu, care avea bărbierie în piața Sf. Gheorghe. — Să mi-l dai mie. Băiatul e frumușel, deștept și îndemânatic; o să iasă din el bărbier de frunte, și bărbieria e meserie ușoară și mănoasă.»

«Numai să voiască și el,» — răspunse Gheorghe, care eră și el de părerea, că minunat bărbier ar ieși din băiatul lui.

«Numai să voiască!?»

Dar Bucur voià totdeauna ori-și-ce i-ai fi zis, — numai că voința nu-i erà statornică. Voia dar și acum, ba parcă erà chiar încântat de gândul, c'o să se facă bărbier.

Peste vre-o două săptămâni însă i s'a urît. Prea mult trebuia să stea așa gură-cască, așteptând fără de nici o treabă să vie cine-va, ca să se tundă ori să se radă.

Ear s'a întors dar acasă.

Acum Gheorghe și Bucura erau foarte amărîți, — nu însă pentru-că nu s'ar fi așteptat, poate, la așa ceva, nici pentru-că erau sătui de bătaia de cap, pe care li-o făcea băiatul.

In gândul lor Bucur erà tot băiatul cu firea duioasă, care nu erà 'n stare să-i facă nimenuia nici cel mai mic rău, dar năvalnic și ușuratic, și nu odată-și zicea Gheorghe, că e ca vinul bun și tare când se află 'n fierbere.

Ceea ce îi supără pe Gheorghe și pe Bucura erà, că tocmai acum îl adusese piaza cea rea pe la dâșii pe Ilie, care, aflând cele petrecute, îi plângea, că n'au dus, cum zisese el, copilul la secțiune, și l-au crescut, ca să le amărască zilele.

Nu le erà chiar nici de aceasta, dar se temeau, că el o să-i vorbească și lui Bucur tot așa.

Așa s'a și întâmplat. In adevăr Ilie nu așteptà decât să-l prindă într'un colț pentru-ca să-l iee de scurt și să-l înfrunte.

«Bine, măi, — îi zise, — mai ai tu obraz de om!? Bietții ăștia de oameni, care te-au adunat de pe uliță și-au muncit, ca să te crească, să nu aibă decât amar pe urma ta!?»

Bucur îi râse în față. Cum l-au adunat de pe uliță!? Nu-și știa el actul de naștere, do-
vadă neîndoioasă dată de ofițerul stării ci-
vile din capitală!?

«De geaba rîzi, — urmă Ilie, — că eu știu ce vorbesc. Am fost acolo când te-au găsit pe treptele bisericii Schitu Măgureanu și eu sunt unul dintre cei doi oameni, pe care i-a dus cu dânsul la primărie ca mărturii când s'a dus să spună, că te-a născut Bucura lui. Nu ești copilul lor, nu, — și te'nșeală când îți spun că ești».

Bucur se cutremură în toată ființa lui și se făcù alb la față.

Nu puteà încă să creadă ceea ce îi spunea

Ilie, dar îi erà destul c'o spune cineva și o și crede pentru ca într'o clipă să i se înfățișeze lumea cu totul altfel decum o știuse mai nainte, și cea dintâiu pornire a lui erà să-l lovească în cap pe acest cineva, ca să n'o mai spună.

Nu puteà s'o creadă, dar în curând nu se mai îndoia și-i venia să-și ia lumea 'n cap.

Cum!? Oamenii aceia, căroră nu li-e nimic, care l-au adunat de pe uliță, care-au ostenit atâta pentru dânsul și-au adus atâte jertfe și pe care el de atâtea-ori și atât de greu i-a mâhnit, nici chiar în clipele de amărăciune n'au scăpat fie chiar și numai o vorbă cu înțeles îndoios, atât de mult au ținut să nu-l jignească! — Eară el!?

Acum întâia oară în viața lui și-a dat seamă, ce va să zică iubirea de oameni, despre care i se vorbise atât de adese-ori în școală.

«O, nu! — nu din simțimânt de datorie, ci din cea mai curată iubire au făcut ei ceea ce au făcut și-au răbdat și nădăjduesc, — își zise el și plânsul îl podidì. — Și dacă o face aceasta cel ce nu ți-e nimic, ce nu e'n stare să facă cel rânduit de Dumnezeu să-ți fie

părinte trupesc!?» — adăogă el acoperindu-și fața cu amândouă mâinile.

«O! — zise iar cu glasul înecat, — înspăimântător de nenorocită trebuie să fi fost femeea, care m'a născut, pentru-ca să-și lepede copilul, pe care alții l-au luat cu atâta iubire în purtarea lor de grijă!»

A fost scurtă această sguuire sufletească, dar în ea s'a perdut veselia sburdalnică a vieții lui.

Cu sfială religioasă se apropiă de aici înainte de părinții lui sufletești, și cel mai statornic gând al lui eră să le îndulcească viața. Nu putea să-și închipuiască ispită atât de mare, ca să n'o înfrunte când se gândia c'ar mahnî pe părinții săi dac'ar săvârși fapta, spre care se simția împins, nici bucurie atât de mare, ca să nu fie înecată de duiosia ce-l cuprindea gândindu-se la nespusa nenorocire a femeii ce l-a născut.

«Nu ți-am spus eu, că are să se potolească!?» — grăi Gheorghe uitându-se în ochii Bucurei, care se umeziau totdeauna când vorba venia la băiatul ei.

Tot așa zicea și d-l Nedelcu, care peste

câteva săptămâni li se lăudă tuturor, ce giuvaer a scos el din desmăţatul dela Obor, şi erà fericit când putea să-i spună cuiva, cum a făcut de l-a scăpat pe Bucur dela peire sigură.

«Să ştii, Domnule, cum să-l iai şi cum să-l ții de scurt, — zicea el, — nici prea-prea, nici foarte-foarte, — așa între ele, — mai cu binele, mai cu asprimea. Ai fi crezut, că azi mâne ajunge la serviciul de antropometrie, şi-l vezi acum? — îți place? — Eu mă bucur mai ales de bieții lui de părinți, care sunt oameni simpli, dar foarte cum se cade».

Şi nu exagerà d-l Nedelcu: în adevăr mult ar fi trebuit să alergi, ca să mai găsești un băiat cum așa dintr'odată se făcuse Bucur.

Mai întâiu şi mai întâiu erà de o curăţenie chiar şi la bărbieri de tot rară, — poleit ai fi putut să zici.

Încă mai rară în felul ei erà cuviința lui. Modest şi foarte rezervat, dar totdeauna atent şi îndatoritor, un om, care toate le vede şi nimic nu uită. El vorbea puţin, dar totdeauna răspicat şi încet şi mai ales în vocea

lui se dedea pe fața firea cea duioasă, pentru care Bucura-l iubia atât de mult. Eră destul să-ți zică el «Bună ziua» pentru-ca să intri cu voie bună în «salonul» d-lui Nedelcu și să ieși cu gândul de a te mai întoarce.

Deși potolit însă și foarte cu măsură, el eră sprinten și atât de îndemânat, încât ar fi fost în stare să răstoarne 'n dosul tău scaune și mese fără-ca să le auzi căzând.

Așa-și închipuia el, că trebuie să fie un bărbier adevărat.

Mai e însă un lucru ce n'are să-i lipsească bărbierului.

Una din părțile neplăcute ale vieții e nevoia de-a sta la bărbier, ca să te radă ori poate chiar să te tundă. — Mare canon! — Bărbierul cum se cade are dar să-și facă treaba nu numai bine, ci totodată și iute, cu cât se poate de puțină pierdere de timp. Mai are apoi să știe multe de toate și să cunoască multă lume, ca să poată scurtă la nevoie timpul și cu vorba.

«Tragi mereu cu urechea, — își zicea Bucur, — prinzi dela unul una, dela altul alta, taci când nu te 'ntreabă nimeni nimic,

dar știi să dai răspuns când ți se face vre-o întrebare».

Nu i se mai ură dar când nu erà lume în «salon»: citia, dar nu romane ca mai nainte, ci pe ales și ziare, ca să fie totdeauna în curent cu cele ce se petrec, și cărți, din care adună cunoștințe, ca să nu stee bleg când vorba vine la lucruri mai serioase.

«O, Doamnă, — își zicea adeseori, — parcă numai în școală se poate învăța!?»

Învățà el și fără de dascăl și-o făcea cu spor. La vârsta de șapte-spre-zece ani erà nu numai bărbier de-o rară îndemânătăcie, ci totodată și om cu, care ori-și-cine stetea cu plăcere de vorbă.

Când avea liber, Bucur se ducea pe-acasă și cea mai mare mulțumire a lui erà să iasă cu părinții lui în lume ori să stee cu dânșii de vorbă. În apropierea lor se simția într'o atmosferă oare-cum caldă, care-l muia, încât îi venia adese-ori să plângă. Mai ales Bucura nu știà, unde să-l pună și ce să-i facă, și erà totdeauna ametită când îi vorbea cineva despre dânsul: cum să nu se fi simțit feri-

cită când sta și mai ales când lumea o vedea cu dânsul!?

Intr'una din zile, ducându-se acasă, a găsit la părinții săi pe Părintele Agaton, un călugăr din sfântul munte, care venise prin țară să adune jertve de bună voie pentru schitul românesc de acolo.

Bucur nu era religios. Nici că avea de unde să fie, căci nici la casa părinților lui, nici în școală, nici în societate nu fusese îndrumat spre religiozitate. Chiar și dac' ar fi fost însă îndrumat, citise prea multe pentru ca să-și fi putut păstră simțământul religios, și adese-ori își zicea 'n gândul lui, că poate omul să fie foarte cum se cade și fără ca să fie religios. Avea dar și el, ca foarte mulți, slăbiciunea de a-și bate joc de cele bisericesti, de preoți și cu atât mai mult de călugării, care-și petrec viața 'n trândăvie. El citise însă multe despre sfântul munte, despre frumuseța locurilor de acolo și despre viața sihastriilor retrași din lume. Se bucură dar, că găsește pe cine-va, care-și trăiește zilele acolo și poate să-i dea și amănunte ce nu se găsesc prin cărți.

Părintele Agaton, un fost pantofar, erà om simplu și nu prea erà 'n stare să-i spună multe. In adevăr el nici nu cunoștea Sfântul Munte. Viața lui se mărginia la schitul lui; de unde nu mai ieșise de vre-o două-zeci și trei de ani. Știà dar numai ceea ce îi spuneau călugării mai bătrâni și mai înțelepți, care păstrau tradițiunile sfântului locaș, — mai ales lucruri, pe care Bucur nu erà în stare să le înțeleagă.

«Bine, Părinte, — îi zise Bucur, — ce faceți Sfînțiile Voastre atât amar de timp, o întreagă viață, acolo — așa singuri și fără de nici o treabă.»

«Ne canonim, fiule, — îi răspunse călugărul, — ca să ne spășim păcatele, și ne rugăm, ca Dumnezeu să ierte păcatele părinților și ale fraților noștri și să aibă 'n paza lui pe cei ce se luptă cu nevoile vieții.»

«Ei, — întâmpină Bucur cu un zâmbet batjocoritor, — și ce iese de-acolo?»

«Iese, — răspunse iar călugărul, — dacă nu altceva, mângâierea noastră sufletească, căci e destul, fiule, să crezi, ca să ai mângâierea aceasta și să nu te mai plângi de viață.

Mare e apoi puterea rugăciunii făcute cu toată râvna, căci Sfinții sunt slugile neadormite ale Domnului și mare este ajutorul, pe care pot să ni-l dea nouă muritorilor, dacă rugămintea ne este făcută din toată inima.»

«Și ei au să schimbe de dragul nostru mersul lucrurilor din lume!?» — întâmpină ear Bucur.

«Asta nu, — răspunse Părintele Agaton. — Rânduiala lumii e veșnică, dintru început hotărâtă și de a pururea neschimbată, — așa zice Părintele Serafim, care e om al lui Dumnezeu, dar e supusă schimbărilor viața omească. Ceea ce te perde nu sunt lucrurile din lume, ci fapta ta, care nu e de mai înainte hotărâtă, — și tot numai fapta ta te mântuiește. — Dacă ești tare în credință și te rogi cu stăruință, ai puterea de a înfruntă ispitirile și faci numai ceea ce e bine, ear dacă te părăsești pe tine însu-ți, mereu spre rele ești îndemnat. Ceea ce nouă ni se pare întâmplare oarbă, e fie buna povață a sfinților, fie răul îndemn al necuratului, — așa zice Părintele Serafim.»

«In adevăr așa este, — grăi Bucura; —

mergi câte-odată așa'n neștire și te miri ce găsești în cale, vre-un lucru de nimic, care te ferește ori te nenorocește pe toată viața, dar tot după fapta ta, — adăugă ea uitându-se cu ochii umezi la Bucur. — Cine te-a îndemnat s'o săvârșești? — cine te-a dus acolo?»

Bucur iar se cutremură în toată ființa lui,

Se vedeà pe sine însuși, copil în fașe, zăcând la ușa bisericii și-l vedeà pe Ilie venind la timp, ca să-l zguduie și să-l pornească pe calea cea bună.

«Și se petrec cu toate aceste atâte răutăți în lumea aceasta», — grăi dânsul ca 'n-tr'aiurea.

«N'ar fi desăvârșită lumea lui Dumnezeu, — îl dumirî părintele Agaton, — dacă n'ar fi într'însa toate câte se pot gândi — și bune, și rele».

«Ce fericită nebunie!» — își zise Bucur pizmuindu-i oare-cum pe călugări pentru că se pot pierde în asemenea aiurări.

III.

Trei lei pe zi, mâncare și pat la mansardă atât plătià d. Nedelcu. Puțin pentru un om ca Bucur! El se ținea însă de casă și nu era în stare să lucreze aiurea, unde ar fi fost mai bine plătit. De ce s'o și facă, dacă în curând trebuia să plece, ca să-și facă rându-l la oaste.

«După aceea, — ziceà Gheorghe, — n'o să mai lucrezi la alții: o să ne ajute Dumnezeu să facem ce vom face, ca să-ți ai tu salo-nul tău».

«Și să te 'nsori», — adăogà în gândul ei Bucura, care ardea de dorința de a dădăci și nepoței.

Lucrurile n'au venit însă tocmai așa.

Eșit din armată cu rangul de sergent major, Bucur era cu totul alt om, mai voinic, ma, teapăn și oare cum mai aspru la fire, om care se impune și nu se mai insinuă. De statură mai mult decât mijlocie, tot subțirel, dar lat în umeri, smead, cu ochii albaștri și totdeauna bine îngrijit, el era o figură, asu-

pra căreia se opriau ochii tuturor, — o pozoabă și un element de atracțiune pentru ori-și-care salon de bărbierie.

Așa mai la mahala nu voiă dânsul să se ducă, iar în centrul orașului, unde-și aveà clientela, chiriile sunt scumpe și instalațiunea e costisitoare.

«Să mai așteptăm, — ziceà el. — Să mai adunăm. Să găsim undeva creditori, poate, ceva zestre».

A intrat într'un salon din strada Academiei, unde umblà cea mai bună lume.

Erà aici mai bine plătit, dar n'aveà nici masă, nici locuință.

Bucuria Bucurei.

Puteà iar să-și aibă la dânsa băietul, — ea tot așa îi ziceà. Steteà, ce-i drept, până pe la zece seara în salon, iar masa avea nevoie s'o iee mai prin apropiere, dar nu erà lucru mare pentru un om ca dânsul să vie, după ce a scăpat, până la Obor și, când avea liber, luau și masa împreună.

Așa au și pornit-o, dar mult n'a putut s'o ducă.

Erà prin apropiere, un așa numit atelier de

confecțiuni, unde lucrau vre-o două-zeci de fete, unele mai mari, altele mai mici, unele frumoșele, iar altele — mai așa, — ca pretutindeni, unde e adunătură făcută pe nimerite.

Bucur, care stătea adese-ori la intrare, cum e obiceiul, le știa pe toate, dar și ele-l știau pe el.

De aici trebuia să iasă mai curând ori mai târziu ceva, vorba Părintelui Agaton, fie o povață bună, fie un rău îndemn.

Între fete era mai ales una, Zoe, o fetișcană de vre-o șase-spre-zece ani, care umbla mereu 'ncoară și'ncolo, precum se vedeă, după comisiuni, — un fel de curier al atelierului. Atât de mult se vorbiă în atelier despre mustața lui Bucur, despre ochii lui albaștri, despre talia lui și despre distincțiunea întregii lui înfățișări, încât biata fată se amețise și se făcuse stăruitoare până la nerușinare.

Vina nu era însă numai a ei, ci și a lui Bucur.

Tocmai frumoasă nu era Zoe, dar era un fel de țigăncușă frumoșică, cu ochii vioi și umbriți oare-cum de niște gene mari și dese. Cam mărunțică și rotunjită în toate formele

ei, ea erà una din femeile, care, umblând, tremurã la tot pasul, parcã se clatinã pãmântul sub picioarele lor. Dar ceeace mai ales îl ispitiã pe Bucur și va mai fi ispitit și pe alții erà zimbetu! ei îndrãzneț.

«Atât de tânãrã și atât de stricată!?» — își ziceã el câte-odată.

Se'nșelã, nenorocitul de el. Zoe erà un copil nevinovat, dar din fire rãu pornit și încã mai rãu îndrumat de lumea, în care-și petreceã viața. Pentru om însã lucrurile nu sunt decãt așa, cum el însuși le vede, și Bucur, care trãise'n lume și-și cunoștea Bucureștii, numai așa puteã sã le vadã. Aiurea le-ar fi vãzut, poate, altfel, dar în strada Academiei dela București erà lucru firesc sã nu stai mult pe gânduri când o fetișcanã-ți trage și azi, și mâne, și poimãne cu ochiul.

Ce erà adecã, dac'o opriã din drum, când se vedeã cât de colo, cã dânsa atât așteptã!?

Ea începù sã tremure ca porumbița în fața uliului.

«Vai de mine! — Ne vede cine-va și mâne vuie tot atelierul!» — grãi dânsa cu glasul înãbușit de emoțiune și-și urmã drumul, dar,

— vezi asta e! — peste puțin mai adăugă :
«Noi ieșim din atelier la opt.»

«Și unde te gălesc, Domnișoară?» — întrebă el răpede.

«În grădină la sf. Gheorghe», răspunse ea fără ca să se uite înapoi.

«După opt — în grădina dela sf. Gheorghe», — își zise el — parc'ar fi fost vorba ca atunci să se ducă acolo, ca să vadă pe cineva, care nu poate să iasă din casă.

El aveà, ce-i drept, să steie până pe la zece: ce erà însă, dacă acum, de data aceasta, pleacă la opt!?

Tocmai mare lucru n'ar fi fost, numai dacă nu se întâmplà cumva, ca acesta să fie numai începutul unui lung șir, al căruia sfârșit nu poate nimeni să-l știe.

Trecând dar, — așa prin întunec, — pe lângă biserica sf. Gheorghe, Bucur vedeà — parcă — într'un colț pe Părintele Agaton, care-i făcea semn să se oprească și-i ziceà «Bagă, fiiule, de seamă ce faci!»

Nu s'a oprit însă Bucur, ci-a mers cu băgare de seamă înainte.

Zoe-l așteptà și tremurà și acum, căci nu

mai putea să stea. O aștepta și pe ea, de parte'n mahalaua Lucacilor, mama ei, o biată de văduvă, care mai avea trei copii mai mici decât dânsa.

El a'nsoțit-o în destul de lungul ei drum, până la biserica Lucaci, apoi s'au despărțit; nu mai erau însă acum tot cei ce fuseseră la întâlnirea lor.

El mai vorbise în viața lui cu multe femei despre multe de toate. În felul Zoei de a vorbi despre nimicurile din atelier era însă un fermec pentru el încă necunoscut, un fel de lipsă de sfială, pe care n'o găsești decât la cei ce nu-și prea dau seama despre ceea ce spun.

«Eu, Domnișoară, — îi zise el când se apropia timpul despărțirii, — ies de obicei tocmai pe la zece și n'o să pot veni și mâine pe la opt. Duminecă d-ta ce faci? N'am putea să ne 'ntâlnim undeva?»

Ea se uită oare-cum speriată la el.

Până Duminecă mai erau patru zile.

«Și noi stăm mai mult când e vre-o lucrare mai urgentă, — grăi dânsa. — O să-i

spun mami, că avem lucrare urgentă și-o să te aștept.»

Asta tot erà prea mult: să mintă pe mama ei, ca să se poată 'ntâlni cu el!

«Nu, Domnișoară, — îi zise el, — aceasta să n'o faci; e mai ușor pentru mine să vin tot la opt că azi.»

Așa s'au pornit lucrurile.

Ziua următoare s'au întâlnit după opt, dar ea tot spusese mami ei, că au la atelier lucru urgent și mai puteau să stee încă un ceas, un ceas și jumătate împreună, — ceea ce au și făcut.

El ținea să n'o facă și au plecat în curând după întâlnirea lor, dar când au sosit la biserica Lucaci, nu s'au despărțit, ci s'au mai plimbat puțin și încă puțin, puțin câte puțin așa prin stradele mai dosnice până după zece, iar atunci le erà foarte greu să se despartă.

«Mâne seară'n Cismigiu!»

Asta erà vorba, cu care s'au despărțit.

Bucur a luat-o drept spre Calea Vergului, ca să iasă'n Calea Moșilor și să se'ntoarcă acasă. In drum însă se'mpedecă de toate cafenelele și de toate cofetăriile, pe lângă

care trecea mai nainte fără ca să le bage'n seamă.

În cele din urmă a intrat. Nu-i erà lui să iee ceva, dar voià să mai stee așa singur și să se mai liniștească mai nainte de a se duce acasă. Il apăsà gândul, că acum de a doua oară a plecat înainte de timp, și o viuă neliniște-l cuprindeà când se gândià, că adeseori o să mai fie'n viitor nevoit să facă tot așa.

«La urma urmelor, o să mă'nvoiesc cu patronul, ca să stau numai până la opt,» își zise el.

Da, sunt însă baluri, soarèle, teatre — și o mulțime de mușterii, tocmai dintre cei mai buni, vin serile între opt și nouă, ca să se radă ori să se tundă.

Il mai supără apoi și gândul, că dânsa minte pe mama ei, și nu poți nici odată să — știi, până unde e 'n stare să meargă cel ce minte. Erà trecută oara un-spre-zece.

«Ei, un copil stricat! — » zise el și se ridică să plece — fără ca să se fi dumirit. Un singur lucru erà hotărît în mintea lui: că

ziua următoare se duce în Cișmigiu și-o rumpe într'un fel.

Peste noapte a dormit puțin și rău, iar ziua următoare erà zăpăcit, încât, acum întâia-oară în viața lui, a sgâriat pe unul dintre mușterii în timpul raderii.

Așà nu mai puteà să meargă înainte!

Ce păcat! ? — El erà om în toată firea, iar nu vre-un băiețoiu.

Cum s'o schimbe însă! ?

Asta n'o știà nici seara, când a plecat s'o aștepte 'n colțul Bulevardului, ca să meargă apoi împreună spre Cișmegiu.

Zoe erà de o sburdălnicie fără de seamăn. Celelalte simțiseră ceva, — se 'nțelege, din vorbe scăpate de dânsa, — și-o necăjiseră toată ziua — necăjindu-se unele dintre dânsese și ele, iară ea se simția ridicată 'n slava cerului.

El însă erà din ce în ce mai îngândurat și mai tare în hotărârea de a o rumpe într'un fel.

După ce se plimbară câtva timp pe alea mai retrasă despre strada Berzei, el îi propuse să se așeze amândoi pe o bancă.

«Domnișoară,—îi zise,—așà nu mai poate să meargă. D-ta ar trebui să fii acum acasă, iară eu nu mai pot să lipsesc serile din salon».

Ea rămase cu inima încleștată.

Cuprinsă de simțământul c'ar trece prin foc și prin apă, ca să-l poată vedeà, să se uite'n ochii lui și să-i audă glasul, ea erà strivită de serioșitatea, cu care el îi vorbise.

«Cât pentru mine, — răspunse ea cam înțepată, — puțin îmi pasă, dac'așa e plăcerea mea,—să vede însă, că te plictisesc cu prostiile mele».

«Dar de loc,—grăi dânsul luându-i mâna.—Și mie-mi face plăcere, dar gândul, că facem ceeace n'ar trebui, ne strică plăcerea. Să vezi d-ta, cum ne-am simți, dacă n'ar fi la mijloc și gândul acesta. Uite, azi e Joi,—urmă el, — și nu mai sunt decât două zile până Duminecă după ameză-zi, când suntem amândoi liberi».

«Cum!? — îl întrerupse ea speriată. — Numai din Duminecă în Duminecă să ne vedem!?»

Gândul acesta i se părea atât de nemilos,

încât el numai în mintea unui om fără de inimă se putea ivi.

«Da, — adăugă ea, — fiindcă d-ta nu ții la mine și nu ești în stare să-ți închipuiești, cât de mult țin eu la d-ta, nu de ieri, de alaltă-ieri, ci de luni de zile acum, de când te-am văzut. Și să știi, că eu nu mai țin și n'am ținut nici odată la nimeni, nici la mama, nici la surorile, nici la prietenele mele».

Toate aceste erau spuse cu năvălnicia unui copil ieșit din minți, care nici odată n'a fost îndrumat de nimeni să se stăpânească pe sine.

Sunt apoi multe femei, care râd plângând și plâng râzând, încât nu mai știi să râzi ori să plângi cu ele. Dintre aceste eră și Zoe : speriată de vorbele, pe care le scăpase, ea începù să plângă cu hohote.

Bucur se uită, speriat și el, la dreapta și la stânga și, văzând, că nu e nimeni prin apropiere, o cuprinse'n brațe și-o strânse cu gingășie la pept.

«Ești un copil prost», — îi zise, apoi o sărută, — adecă începù s'o sărute.

Acesta nu e lucru, care se învață, ci vine el adus de firea omenească.

Citise adese ori prin cărți fel de fel de aiurări despre dulceața sărutării, dar nu și-a închipuit-o nici odată așa, cum o simțeà acum.

Ea nu mai plângeà acum, ci se lăsà ca amortită în voile lui.

«Să nu ne vadă cineva», — șopti apoi peste puțin.

«Mă uit eu: nu ne vede nimeni!» răspunse el.

Ea îl cuprinse cu brațele, îl strânse și începù să-l sărute cu un nesățiu pătimaș, apoi iar începù să plângă din nou.

«Doamne, — șopti cu glasul înăbușit, — ce o să se întâmple cu mine!?»

«Cu mine ce o să se întâmple!? — răspunse el, apoi o lăsă din brațe și se ridică repede cuprins de simțimântul, că e o mare mișelie ceea ce face.

«Haide! — zise. — D-ta trebuie să mergi acasă! Aici nu mai putem stà. Ne întâlnim Duminecă, dar nu seara, ci ziua, fie aici, fie la șosele, unde e lume».

Zoe steteà înfiptă pe bancă.

«Bine, — grăi dânsa peste puțin, — dar de ce m'ai făcut să cunosc dulceața aceasta. Eu nu pot să plec. Lasă-mă să mă mai liniștesc!»

El se plecă spre ea și o ridică încetinel.

Ea se lăsă, dar, ridicată, îi coprinse gâtul cu amândouă brațele, i se uită în față și îi șopti.

«Încă odată, și mergem!»

Bucur se înfioră și iar începù să o sărute — acum liniștit și lung — parc'ar fi voind să o soarbă.

Inspăimântat apoi și de fapta sa, și de sălbatica sinceritate a copilei, care se aruncă cu ochii închiși în vultoare, el plecă cu pași hotărâți.

«Haid» — îi zise ear și o duse cu sine.

Da, dar la fiecare pas erà ispitit să se oprească, să se întoarcă iar înapoi, să se ducă undeva, unde în adevăr nu poate nimeni să îi vadă. — Cine știe!? — Poate că altă dată, niciodată ea n'o să mai fie așa ca acum.

Dar o să sosească prea târziu a casă la mama ei.

Ei, și!? Chiar mâine dimineată dacă ar sosi.

El o cuprinse — așa mergând — cu brațul și o strânse la sine.

«Zoe, — îi șopti. — Vii cu mine?»

«Unde?» — întrebă ea cu inima încleștată.

«Undeva, unde nu ne vede nimeni,» — răspunse el tot pe șoptite. — Stăm un ceas și spui acasă, că ai întârziat».

«Cum vrei, cum vrei, tot ce vrei,» — grăi dânsa iuțindu-și pașii.

El iar se înfioră.

Nu, — nu putea stăruî în calea, pe care o apucase într'o clipă de zăpăceală: acasă trebuia s'o ducă; nu putea să profite de slăbiciunea altfel firească a ei.

Da, dar printre copaci se zărea parcă biserica Schitu Măgureanu și în dosul lui venea parcă cineva, care îi șoptea mereu:

«Dar tu cine ești!? — Copilul adunat de pe drum al unei neștiute!»

Infricoșate vorbe, care îi secau toate puterile și-l făceau să se simtă nemernic fără de seamăn.

Mergând apoi înainte spre mahalaua Lucaciu, iar i se părea, că se ivește când ici, când colo, Părintele Agaton și îi face semn să se oprească și să-și reamintească vorba despre povața bună și îndemnul rău.

Așa, zbatându-se mereu și șovăind la fiecare pas, au sosit la biserica Lucaci, unde s'au despărțit cu vie părere de rău, dar el și răsufând ușurat.

«Biata copilă! — își zise dânsul. — Grozavă nenorocire e firea pătimase, și cu drept cuvânt îi zicem slab de înger celui ce nu e în stare să înfrunte ispita.

Ii venia să meargă, să se tot ducă și să nu se mai oprească — parcă așa ar fi putut să scape de sine însu-și și de rușinea ce-l cuprindea când își reamintea pornirea de-a o ispiti mereu, și îi sunau în ureche vorbele «cum vrei, tot ce vrei!»

«Sărutarea, — își zise el ear, — e nevinovată, — nevinovată e, dar să ai bărbăția de a te opri la ea. Pân'aci și mai departe nu!»

Ea însă nu avea bărbăția și nu știa, nu putea să știe, unde duce povârnișul, pe care eră pornită.

«Știu eu!» — își zise el cuprins de simțământul răspunderii, pe care a luat-o asupra sa în o clipă de slăbiciune.

IV.

Nu e nimic mai ușor decât să te dumi-rești, ce ai și ce n'ai să faci, ca să nu te căiești de fapta ta: greu e să și faci ceea ce firea ta îți spune, că e bine, și să te stă pânești când te simți împins contra convin-gerii tale spre rău.

Bucur nu mai erà omul, care fusese. I se făcuse în scurt timp nesuferită bărbieria, care-l ținea legat toată ziua până seara la ora zece. Avea din ce în ce mai multă slă-biciune pentru Zoe. Ceea-ce-l chinuia însă nu erà focul de a o vedea și de a sta cu dânsa, ci neliniștea ce-l cuprindea când se gândea la firea ei năvalnică și la ușurința ei.

«Ce face ea acum!?—» se 'ntrebà dânsul de o sută de ori pe zi.

Cunoștea lumea, în care trăiește, știà, cât de mulți sunt oamenii, care profită fără ca să mai stea pe gânduri de prostia unei co-pile ca dânsa, și el își petrecea zilele în ne-curmate sbuciumări sufletești.

Un copil, care-și minte mama, ca să se

poată întâlni cu tine, poate să-ți fie foarte drag, dar nu poate să-ți dea liniștea, fără de care iubirea e chin, căci mereu te scurmă gândul, că e 'n stare să te mintă și pe tine, care îi ești mai puțin decât mamă.

Ce-l privia însă pe el, dacă ea în adevăr se făcea cum la început o crezuse!?

Nu, — asta cu nici un preț n'o voia, și mereu îi sunau în ureche vorbele — «Dar de ce m'ai făcut să cunosc dulceața aceasta!?»

«Viața mea toată o să-mi fac muștrări, că eu i-am dat brânci», — își zicea el stăpânit de hotărârea de-a n'o mai părăsi.

O părăsiă cu toate aceste în fiecare zi. Rar mai scăpă pe la opt, ca s'o întâlnească, și numai Duminecile și zilele de sărbători stăteau timp mai îndelungat împreună.

Așa nu putea să rămâie.

El nu se mai ducea serile acasă. Își luase prin apropiere un ietăcel cu chirie, ca să nu mai peardă timpul ducându-se până la Obor și întorcându-se de-acolo.

Atât însă nu eră destul, ba așa eră parcă și mai rău, căci acum ei aveau unde să stea nevăzuți de nimeni, — ceeace eră foarte plă-

cut, dar pe lângă toată bărbăția lui Bucur lucru mai mult ori mai puțin primejdios.

În zadar! — o singură cale bună îi erà deschisă lui Bucur: să fie om deplin și să iee asupra sa întreaga răspundere a faptelor sale.

Dacă l-ar fi întrebat pe Părintele Agaton, acesta i-ar fi spus, că însoțirea dintre bărbat și femeie e lucru plăcut lui Dumnezeu, dacă e făcută cu voia și cu binecuvântarea lui. Tot așa-i spuneà lui Bucur și firea lui omească, de care nimeni nu se poate desface, dar altfel steteà scris prin cărțile, prin gazetele și prin revistele, pe care le citise el, altfel ziceau, ca să-și scuze păcatele, oamenii, în mijlocul cărora trăià, altfel scrie chiar la legea, care se potrivește — nu cu firea omului, ci cu neputințele oamenilor.

Erà greu să ia o asemenea hotărâre mai nainte de a-și fi făcut fie chiar și mai la mahala vre-un rost. — Da! — dacă Zoe ar fi fost vre-o femeie harnică, pe care te poți răzimà. Așa însă numai devotamentul desfășurat în luptă cu nevoile vieții puteà s'o facă: în lumea, în care trăià, dânsa nu pu-

teà decât să se gătească și să alerge după plăceri.

«Prostii! — ziceà dar Bucur. — Omul e liber, stăpân pe el însuș, și n'are să-i deà nimănuia socoteală despre felul, în care-și croiește viața intimă».

«D-le Major, — îi zise el într'una din zile unuia dintre clienții vechi ai casei, acum inspector de poliție, n'aș puteà eu să găsesc vre-o ocupațiune la d-voastră, în poliție? Am ieșit, precum știți, cu rangul de sergent-major din armată și mă pricep și altfel la multe.»

Majorul, pe care-l rădeà, ridică cu oarecare mirare ochii spre dânsul.

«Cum, — zise, — ai vreà să părăsești bărbieria? Tocmai d-ta?»

«Nu mai merge, d-le Major, — răspunse Bucur; au venit împrejurările așa, că mi-e prea greu. Nu mai sunt nici eu băiat tânăr acum, o să am mai curând ori mai târziu greutăți familiare și într'o bărbierie se perde prea mult timp de giaba.»

«De! — grăi Majorul, — peste putință n'ar fi. Oameni ca d-ta pot să facă treabă bună

în poliție, și ți s'ar deschide și viitor. Dar să te mai gândești, băiete.»

Ce să se mai gândească! ? Nu mai mergea acum pe gândite.

Trecuseră câteva săptămâni de când Zoe nu se mai întorcea și nici nu mai voiă să se'ntoarcă serile acasă la mama ei, iar pe la atelier dedea numai așa, din când în când.

Așa și trebuia să fie, căci avea acum pe cine să se razăme.

Veniseră toate pe neașteptate, fără de nici-o pregătire, cum s'ar zice — peste noapte, și nu-i rămânea lui Bucur decât să le iee cum sunt.

Și-a căutat, mai la mahala, o odaie mai mare cu o mică bucătărie lângă dânsa, căci vorba eră, ca să gătească acasă. Deocamdată însă mâncau la birt, — așa mai pe apucate, și el nu se mai putea gândi.

Se înțelege, că așa nu putea să rămâie lucrurile.

«O să mă aranjez, — zicea el, — apoi ne ducem la mama ei și la ai mei, și se pornesc toate pe calea cea bună.»

Deocamdată erau foarte fericiți amândoi,

dar și foarte supărați, căci ea numai puțin putea să stee cu dânsul, eară el erà nevoit s'o lase prea mult singură și țineà, ca fără de dânsul să nu iasă de acasă.

S'au schimbat însă lucrurile după-ce Bucur a ajuns agent la poliție.

Acum puteau să fie aproape toată ziua împreună și mai ales serile. Erau teatre, circ, șantanturi, baluri și fel de fel de alte petreceri, pentru care el avea bilete de intrare liberă, și în scurt timp toată lumea îl știa pe Bucur Georgescu și se întrebà «Cine-i țigăncușa?»

«Nevasta lui,» ziceau unii, căci așa se știau ei și așa li se prezentau tuturor.

«Aș! — de unde!?» — întâmpinau alții.

Mai erà apoi un lucru.

Când ieși în lume, toți te văd și te măsoară de sus până jos și de jos până sus, și chiar și la București, ba s'ar putea zice fără prea multă răutate, că mai ales la București te judecă după cum știi să te prezenți. Țineà dar și Zoe să se presente bine și în atelier, unde-și petrecuse copilăria, mai ales aceasta o învățase. Știa să aleagă și stofe, și croială,

să «ajusteze» și să potrivească și când ieșia pe stradă, ochii tuturor se opriau asupra ei. Nu mai erà acum frumușică, ci răpitoare, mai ales când îi jucau ochii în cap și când își arată zâmbind șirul de dinți mărunți.

Prefectura de poliție se află apoi în Calea Victoriei, și nu poți nici să te duci, nici să te întorci fără ca să treci prin fața giuvaergiilor. Zoe nu putea nici să treacă fără ca să se oprească și să ofteze câte odată stăruitor de tot.

Toate aceste costă însă și nu putea să iasă din leafa de 240 lei, pe care o avea Bucur. Făcea dar și el ca alții, la început cu inimă grea, apoi fără de a mai sta mult pe gânduri și în cele din urmă ca ceva de sine înțeles. Sunt atâtea și atâtea felurile, în care un agent al poliției poate să-și sporească leafa. Alegi din ele la început, apoi ajungi încetul cu încetul să nici nu mai alegi.

Da, dar așa se depărtà timpul, când el, aranjat odată, cum își pusese de gând, putea să se ducă la mama ei și la ai lui, ca să se pună pe calea cea bună.

Nici nu-l zoria nimic.

Mama ei le luà toate cum sunt. Doamne, câte mame n'o pat până chiar și la București ca dânsa, ba unele și mai rău și rămân tot cine au fost. Erà mulțumită, că nu i-a ajuns fata pe drumuri, ci-a căzut pe mâna unui om, pe care dela toți îl știà cum se cade.

Gheorghe și Bucura aflaseră și ei ceva. Se bucurau, că băiatul lor a ajuns în slujbă frumoasă, iar cât pentru celelalte, trăiau de atâta timp la București și știiau cum se petrec lucrurile împrejurul lor.

Mai rămânea lumea cealaltă.

Asta nu-l putea supăra.

Încă de pe timpul, când se aflà 'n atelier, le știà Zoe pe toate pe de rost și numără pe toți și pe toate pe degete.

E strașnică judecătorie un asemenea atelier de confecțiuni, unde lucrează atâtea femei adunate de prin toate mahalalele și pe unde trec atâtea cocoane și coconițe de fel de fel de condițiuni. Acolo se descoase cu o nesățioasă curiositate viața intimă a fiecăruia până în cele mai ascunse amănunte ale ei, și n'ar fi pornit Zoe pe calea, în care umblà, dacă nu și-ar fi făcut acolo ucenicia,

Dar acum când erà în strânsă legătură cu poliția!? Ea erà atât prin îndrumarea ce o primise în atelier, cât și prin firea ei stăruitoare un nesecat isvor de informațiuni neprețuite. Toate le mirosià și știà apoi să le și desvălească, și ea se simțià femeie foarte cum se cade,—proastă de cum se cade.

Ea știà ce fel de oameni sunt între «șefii» lui Bucur și între șefii lor, în ce fel de legături trăiesc, cum oameni, care sunt socotiți foarte de treabă și stau foarte sus, îi sărută așa mai prin ascuns mâna, și ce fel de propuneri i se fac mai cu oare-care rezervă, mai cu nerușinarea păcatului nesățios.

Ea erà femeie foarte cum se cade, mai cum se cade decât multe din femeile, în fața cărora se 'nchină lumea, și erà hotărâtă 'n gândul ei să și rămâie cum e.

Așa trebuia să vadă lucrurile dânsa, care cunoștea numai mica lume a femeilor ce se sbat și aleargă fără de răgaz, ca să se pună în evidență și să orbească pe toți prin înfățișarea lor, dar nu știà nimic despre lumea cea mare a femeilor, care poartă la vetrele lor cu mulțumire liniștită jugul cel greu al

nevoilor familiare și-și petrec viața în modestă retragere, nebăgate 'n seamă, ba nu de puțini chiar desprețuite ca niște ființe, care nu știu să se bucure de viață.

În lumea acestora ea s'ar fi simțit foarte nenorocită, și cu toate aceste numai acolo putea să-și găsească mântuirea.

Bucur eră din ce în ce mai obosit. Nu mai putea să biruie. Ori și cât ar fi agonisit el, nu eră destul, ca s'o poată mulțumi pe dânsa, care se punea în rând cu femeile de seama ei, ceea ce eră de altminteri lucru foarte firesc.

Nu e în lumea aceasta cu putință, ca cineva să săvârșească o faptă rea fără ca să-și dea seamă, că e rea fapta, pe care a săvârșit-o. Ne plăsmuim noi oamenii fel de fel de idei, născocim fel de fel de principii și de teorii, stabilim fel de fel de obiceiuri, ba croim chiar legi ca să explicăm, să justificăm ori să scuzăm faptele rele, pe care totdeauna le săvârșim numai din slăbiciune și știind prea bine, că e rău ceea ce facem; firea însă nu ne iartă, și fapta rea întunecă sufletul, îl umple de neliniște și te face pe tine, care ai săvârșit-o, ție însu-ți potrivit

cu greutatea ei nesuferit. Multe făcuse însă Bucur și multe erà nevoit să facă împotriva mai buneii lui convingeri, și nu mai aveà'n sufletul lui lumina de mai nainte, iar în schimb erà supărat și de vecinicele nemulțumiri ale Zoei.

Acum un nou isvor de griji.

Zoe erà 'n stare binecuvântată.

Sarcina îi dă femeii un fărmecc particular, și Zoe erà una dintre femeile, care știu să-și poarte sarcina cu un fel de fală și cu multă grație; ea nu-și dedeà însă seamă și despre greutatele împreunate cu purtarea ei.

Ii săltà inima de bucurie când se gândià, cum să-și gătească copilul ca pe o păpușă și să iasă cu doica după ea la plimbare.

Cu totul altfel vedeà însă Bucur lucrurile. El nu se îndoiià, că Zoe, de o fire pătimașă, cum erà, își va iubi copilul și de dragul lui va stà acasă și se va îndrumà încetul cu încetul spre o viețuire mai potolită.

Zoe o credeà și dânsa aceasta, ba chiar o și dorià și încetul cu încetul s'a împăcat și cu gândul, c'o să-și lăpteze ea însăși co-

pilul, un lucru, care deasemenea se poate face cu multă grație.

Oare-cum pe nesimțite și fără ca să voiască cu tot dinadinsul ea a ajuns să-și petreacă partea cea mare a vieții acasă, pregătindu-se pentru fericitul eveniment, care avea să-i schimbe întregul fel de a viețui. Sunt atâtea și atâtea lucruri, de care e nevoie la un copil, și dânsa țineă să le facă chiar cu mâna ei toate. De ce a stat adecă timp de cinci ani într'un atelier! ? Acum eră ocazia, ca să-și arate destoiniciile.

Stând apoi acasă, ea a început să se intereseze mai mult și de curățenie, de buna rânduială, ba până chiar și de cele ce se petrec la bucătărie, și să se'ndulcească de mulțumirea, pe care o simte femea purtând grijă de casa ei.

O, câți nu sunt în lumea aceasta oamenii, pe care iubirea către copilul lor i-a făcut să-și vie'n fire și i-a ajutat să se stăpânească pe sine! ? De ce adecă n'ar fi putut să intre și ea în rândul acestora! ?

Acum, când se apropiă timpul, Bucur tot

trebuiã sã se ducã la ai sãii, ca sã le vorbeascã deschis.

«E femce cu minte și bunã, care ține la casa ei», zise el.

Gheorghe zãmbiã mulțumit, iarã Bucura așteptã cu nerãbdare ceasul, în care va puteã sã-și ice nepoțelul în brațe și sã poarte grijã de el cum știã dânsa.

V.

«Mamã Bucurã, hãii!» — strigã Zoe într'una din zile când copilul, un bãiat, leit tatãl lui, a început sã plângã.

Bucur simți, cã sângele îi nãvălește 'n obraji.

«Așa nu, Zoe, — grãii dânsul. — Mama mea nu ți-e mama-Bucura, ci numai mamã. Eu cred, cã asta o 'nțelegi și tu.»

«Ei, aș! — rãspunse ea. — Nu cum-va ai vrea sã-i sãrut mânia!?»

«Asta atãrnã dela bunul tãu simț, — grãii Bucur. — Eu îți spun numai, cã sunt foarte multe cocoane mari, care nu sunt atãt de vrednice ca dânsa, ca sã le sãruți mânia.

Zoe nu mai zise nimic, ci-i întoarse spatetele; ziua următoare însă, când Bucura a plecat, ca să vadă, ce mai e pe acasă, ea s'a plecat, ca să-i sărute mâna. Nu i-a lăsat-o Bucura, dar tremură de mulțumire și a sărutat-o pe amândoi obraji.

Lui Bucur i-au ieșit lacrămile 'n ochi, și după plecarea Bucurei s'a dus fără ca să mai zică ceva, a sărutat-o și-a mângâiat-o pe Zoe, ceea-ce dela un timp încoace nu prea îndrăznia să facă, de-oarece erà destul să-și arate slăbiciunea pentru-ca ea să-i scotocească prin buzunări.

Nici de astă-dată n'a scăpat.

Ea-și închipuia, c'a făcut un lucru mare dând viață unui copil și că pentru aceasta i se cuvine și-o răsplată mare. Nici că s'ar putea zice, că n'are dreptate, căci în adevăr cel mai mare lucru, pe care poate să-l facă o femeie, e acesta. În ceea-ce privește însă răsplata Bucur erà de altă părere, și avea și el dreptate.

Viața n'o dă omul, ci fie natura, fie Dumnezeu, cum ni se potrivește mai bine, și oamenii, prin care din întâmplare o dă, n'au

în afacerea aceasta nici un merit, căci nu fac ceea-ce vor ei, ci ceea-ce sunt nevoiți să facă, nu câștigă dar nici vre-un titlu la răsplată. Lucrul în adevăr omeneste mare nu e să dai viață, ci să porți grije pentru buna ei desfășurare, iar aceasta Zoe n'o făcuse încă, ci avea s'o facă.

Când dar ea a 'nceput a-i vorbi despre darurile obicinuite 'n lumea cea bună la asemenea ocațiuni, el a 'nceput să zâmbească cu obicinuita lui duioșie și-a mângâiat-o, dar a zis — nu.

Putea să-i vorbească acum mai altfel decât mai nainte, căci se știa legat de dânsa cu lanțuri mai tari decât cele făurite de popa ori de oficerul stării civile.

«Nu, dragă, — îi zise — de aici înainte au să se schimbe toate, căci avem copil: nimic pentru noi, ci toate pentru el. Destul am cheltuit cu moașa, cu botez și cu celelalte.»

Zoe iar îi întoarse spatele, dar n'a mai stăruiț nici acum, nici mai târziu.

Eră și peste puțină să discute ori să se certe chiar cineva cu Bucur. Mai ales de când intrase la poliție, eră în felul lui de-a

vorbì, în gesturile și în privirea lui ceva hotărît, care excludea ori-și-ce discuțiune. Vorbia totdeauna cu multă blândetă, dar așa trebuia să fie, cum zicea el, și altfel nu se putea.

Lucrul acesta n'ar fi fost însă cu putință, dacă el n'ar fi știut să păstreze măsura convenită. Stetea dar Zoe la casa ei și purtă grijă de copil, dar roabă nu erà, și el își petrecea tot timpul liber cu dânsa fie acasă, fie la plimbare, fie la teatru ori la circ, dar nu ca mai nainte.

E apoi în firea omului în deobște și mai ales în a femeii îndeosebi, că se deprinde încetul cu încetul cu felul de a viețui, în care e ținut, și în cele din urmă simte trebuința de a face ceeace la început făcèa cu oarecare repulsiune. Zoe se simțìa bine la casa ei și se perdeà cu oarecare mulțumire în nimicurile căsniciei. Aveà apoi în sufletul ei acum poate mai puțină iubire, dar un respect nemărginit față cu Bucur, care o țineà, ce-i drept de scurt, dar n'o jigneà nici odată, n'o lipsià de nimic ce-i erà de trebuință și erà mereu preocupat de gândul, ca

să reguleze prin o căsătorie legiuită pozițiunea copilului său și a mumei lui.

«Tot o prostie și asta, — zicea el în gândul lui, — dar n'ai ce să faci, dacă lumea o cere».

Pe copil și-l iubiă Zoe în felul ei năvalnic și schimbăcios, acum ca să-l strivească din dragoste și peste puțin să-l gătuie de nesuferit ce-i eră.

De ce nesuferit?

Pentru-că el o lipseă de o mulțime din plăcerile, pe care le avuse mai 'nainte.

Il iertă însă și i-ar fi uitat chiar încetul cu încetul vina aceasta, dacă n'ar fi trăit în mijlocul unei lumi, în care asemenea păcate nu se iartă.

Prea vedeă, prea știă și prea auziă multe, prea des i se șoptiă la ureche, că e proastă pentru-ca să se mai lase înșclată.

Nu, pe ea n'o mai prindeă nimeni într'un nou jug, și dacă atâtea femei bine văzute în societate știu să potrivească lucrurile așa, ca să nu se facă roabe ale copiilor, nu eră nici ea tâmpită, ca să facă altfel.

Nu i-o spuneă și lui. Bucur aceasta, dar

el o simțîă parcă și un fel de desnădăjduire îl coprîndea, desnădăjduirea omului, care se luptă cu un dușman nevăzut ce dă năvală din toate părțile.

Dar numai în luptă grea cu sine însuși se ridică omul, și buna viețuire n'ar fi atât de vrednică de laudă, dacă nu ar fi și grea.

Avea Zoe clipe de părere de rău, dar ele erau din ce în ce mai rare și ea tot mai mult se înstrăină de lumea, în care trăise mai înainte, ba câte-odată își aducea chiar cu oarecare repulsiune aminte de ea.

Așa și trebuiau să vie lucrurile.

Eră târgul Moșilor, — lume, lume, multă și fel de fel, strigăte, îndesuială, valuri de oameni porniți spre veselie sburdalnică...

Zoe, dădaca cu copilul, Aneta, o bună prietenă a Zoei, d. Nasture, prietenul Anei, și Mița, altă prietenă a Zoei ședeau cu Bucur la o masă din grădina Eliad, în mijlocul unei băjbăieli de tarafuri și de oameni chefuiți.

O țuică de Văleni și încă una, câți-va mitei, câți-va trandafiri, o fleică, un puiu la frigare și încă unul, — să vie o ulcică de

pelin de Dealul-Mare! — și încă una. Gata! Mai dă-i și lăutari cu ofturi, mai trage-i și-o sârbă! Odată-i târgul Moșilor! Una e Zoe!

Să stai și să privești, ba să dai galbeni cu zimți, ca să poți vedeà, iar adormitul de Bucur stătea liniștit la masă, trăgeà din când în când câte o înghițitură din ulcică și se uità zâmbind și pe ici pe colo înduioșat la ceilalți.

De ce adecă și înduioșat?

Pentru-că așa-i erà firea : se înduioșà când îi plăcea ceva și-i plăcea Zoitica lui așa, cum o vedea acum, încât îi venia să plângă! — Nu erà bine, — dar erà în toate apucăturile ei un farmec, care te scotea din minți, — parc'ar fi fost zemislită anume pentru așa ceva.

Așa ziceà și d-l Benga, care ședeà singur singurel la masa de alături și se uità și nu se mai săturà să vadă.

D-l Benga acesta erà un om spălăcit, mai presus de toate spălăcit în toate ale lui, nici oacheș, nici bălan, nici smead, ci așa între ele, oare-cum nespălat la față, nepeptenat, cu mustața cam rară, nu înalt, dar nici scund,

nu slab, dar nici gras, ci buhăit numai și la trup, și mai ales la față, parcă unsă acum în timpul călduros cu ceva, — un om, pe lângă care trec toți fără ca să-l bage 'n seamă. Îmbrăcămintea d-lui Benga era însă curată și bine croită, ear nu spălăcită și ea, un lucru, pe care Zoe știà să-l pună în socoteală când voià să-și facă părerea asupra unui om.

Din când în când d-l Benga își făcea câte-o țigară și, când și-o aprindea, își arătà și mâ-nile, niște mâni păroase, cu pistrui și cu degetele scurte și boante.

Zoe încă la vârsta de patru-spre-zece ani știà ce gândește cineva când se uità așa ori altfel; acum însă nu mai avea nevoie de știința aceasta, ca să înțeleagă privirile mai mult decât stăruitoare ale d-lui Benga și-i venià din când în când mai să-l întrebe, dacà vrea ceva, mai să-l roage pe Bucur să se ducă să-l umfle. Tocmai toanele de felul acesta îi dedeau însă și mai mult farmec și-l făceau pe d-l Benga să-și zică cu atât mai des: «Tare-i nostimă!»

Bucur, dac'ar fi simțit și el ceva, și-ar fi zis, că are ori și cine dreptul de a privi la

cele ce se petrec în fața tuturor și de a-și face după bunul lui plac și părerile; ar fi plătit dar socoteala și-ar fi plecat mai departe. Asta o știă și Zoe și de aceea se mulțumia să-și zică din când în când printre dinți «Spălăcitul Naibii!»

După ce a plecat însă, după ce a sosit acasă, ba chiar și prin vis îl vedea mereu uitându-se cu ochi nesățioși la dânsa și din când în când îi tremurà parcă toată carnea pe trup.

Ziua următoare copilul erà bolnav. Îi deduse dădaca și lui ceva, îl luase măsă prea înfierbântată la sân, ce va fi fost, destul că plângea rău de tot și se sbătea. Zoe, și altfel busumflată după ziua petrecută la moși, îl luă în brațe și începù să se plimbe cu el și să-l alinte. El plângea însă înainte, ba se vedea cât de colo, că are și fierbințeli.

«Beleaua naibii!» grăi dânsa necăjită, în cât îi venia să-l arunce.

Lasă, că un copil bolnav te supără, dar nu se simția nici ea bine. O durea capul, o junghia prin încheeturi, îi venia acreală pe

gât, — i se aplecase ori răcise, — destul că-i erà rău.

Aşa a ținut asta toată ziua și încă câteva zile de-a rândul, încât i se 'năcrise Zoei viața.

«Mă mir, că te canonești așa, — grăi cocoana Profira, — când ai putea să trăești zile albe. Acum ești și tu ce ești».

Cocoana Profira, o femeie acum bătrână, mai mult jupâneasă decât madamă, avuse și ea în tinerețele ei zile frumoase și știà ce vorbește.

Acum trăia așa pe apucate, mai făcându-i cutărui ori cutărui vre-o treabă, mai ducând de ici până colo o vorbă, și trecuse, așa din întâmplare, pe la Zoe, ca să vadă ce mai face.

«Dar ce să fac, dac'asa mi-a fost soarta!? îi răspunse Zoe.

«Soarta e cum omul știe să și-o facă, — în tâmpină cocoana Profira sugându-și buzele — Ați fost alaltăeri la Moși, — urmă apoi schimbând vorba: — n'ai văzut alătura cu voi, așa singur la masă, pe un domn bine îmbrăcat?»

«Nu-mi mai vorbi de el, o slutenie de om! — grăi Zoe. — Il știu și ce-ar vrea».

«N'o luà așa de ușor, — stărui cocoana Profira. Tocmai frumuseță de om nu e, dar e'n cea mai frumoasă vârstă, — patruzeci de ani dac'o avea, — și nu e vr'un pârlit cu două-trei sute de lei pe lună, ci ia opt sute și poate să-și facă mai cu una, mai cu alta, așa pe de lături, și-o mie cinci sute».

«Ei, și!? — întâmpină Zoe. — Eu am căpiat, ca să-mi stric rostul? Trăiesc, ce-i drept, mai în sărăcie, dar am frunte de bărbat, care mă ține la casa lui, iese cu mine în lume, bə azi mâne o să se și cunune cu mine».

«De asta / să nu te prea bucuri, — o sfătui cocoana Profira. — Bărbații sunt cum i-a lăsat Dumnezeu: îți făgăduiesc marea și sarea și-ți și dau multe câtă vreme știi să-i ții de scurt, dar când te știu legată în căsnicie legiuită te țin ei de scurt».

Zoe rămase pusă pe gânduri. Simțise în adevăr și ea, că e ținută mai de scurt de când avea copil, și parcă se temea c'o să fie și mai rău.

«La casa lui, — urmă cocoana Profira, — te-ar luà, pe cât îl știu eu, și d-l Benga.

Zoe începù să râdă.

«Benga! ? — grăi dânsa. — Il mai chiamă și Benga ? Dar Benga va să zică pe țigănește drac».

«Dar tu de unde știi țigănește?» — o întrebă cocoana Profira.

«Aș! ? Știi că-mi placi! ? — răspunse Zoe. Nu mi-am făcut oare copilăria în țigănia de la Caimata! ? Haid, lasă-l pe Benga al d-tale».

L'a și lăsat — așa deocamdată, dar aceasta erà o jertvă, jertva cere răsplată, și Bucur în curând a trebuit să simtă, că deodată s'a surpat tot ceea ce el zidise cu mare ostenală în timp de jumătate de an.

Copilul erà trecut de cinci luni și Zoe stăruia, ca ori să fie întărcat ori să i se dea doică, fiindcă ea n'o să mai fie proastă, ca să sihăstrească acum, în tinerețele ei. Voia teatru, circ, șantant, baluri și toalete, ținea să vadă și să fie văzută, ca să simtă și el, că e mult ceea ce îi da dânsa.

Pe Bucur îl treceau sudorile reci. Vedeà, cum ei îi este copilul din zi în zi mai nesuferit, dar cu gândul, ca să-i dea doică tot nu se putea împacă, — i le dedea însă de dragul copilului toate celelalte.

Și cum i le dedea!?

Azi o mișelie, mâne alta, azi una mică, mâne alta mai mare, numai ca să iasă bani și iar bani, și din zi în zi se coborà tot mai jos din gândul său și tot mai mult se apropià de porțile temniței.

Și e lucru firesc, că ceeace te costă mult îți pare și scump: cu cât mai multe erau jertfele, pe care le aduceà de dragul Zoei, cu atât mai mare îi erà și slăbiciunea pentru dânsa; cu cât mai des simțià, că foarte ușor ar puteà s'o piardă, cu atât mai vârtos îl cuprindeà simțimântul, că după atâtea zbuciumări n'ar mai puteà să trăiască fără de dânsa.

Numai rar de tot mai aveà clipe de ușurare, în care ziceà că e prea mult ceea ce face și că o scăpare ar fi pentru dânsul, dacă ea l-ar părăsi, iar atunci se ridicà din adâncimile sufletului său glasul, care-i ziceà: «Dar tu cine ești!?»

Erà parcă duhurile necurate se făcuseră stăpâne pe cucoana Profira și o duceau și azi, și mâne la Zoe, ca să-i șoptească la ureche, cum are să-l ispitească pe Bucur pentru

ca să-l împingă mereu spre păcate și cu toții se prăvăleau într'o prăpastie întunecată.

«Să-mi dai mie copilul, — grăi în cele din urmă Bucura, — ca să port eu grije de dânsul, cum am purtat de tine, că-mi este mai drag decum îmi erai tu.»

«Nu! — răspunse Bucur. — Copilul nu mi-l dau, dar o să se schimbe iar toate: ori așa, ori așa!»

Durerea, pe care o vedea în fața mumei sale celei adevărate, îi dădea iar puterea de a înfruntă toate ispitirile, și curată se desfășură în mintea lui icoana viitorului.

El nu putea să răsplătească cu dureri grele binele ce i s'a făcut din iubire curată.

VI.

Ori-și-care om are'n el și ceva bun, și ceva rău, oare-care virtuți și oare-care slăbiciuni, și nu prin virtuțile, ci prin slăbiciunile lui îl stăpânește cine vrea să se folosească de el. Acela dar, care vrea să facă treabă, caută în toți oamenii ceea ce e bun, căci numai prin virtuțile lui poate să fie

omul folositor ; dar acela, care vrea să stăpânească, nu caută în oameni decât ceea ce e rău, căci slăbiciunea ea singură te face supus și ascultător. Așa a fost aceasta totdeauna și pretutindeni, cel puțin așa din când în când chiar și pe la București. Se ivesc și aici din timp în timp oameni, care stăpânesc folosindu-se de slăbiciunile altora, iar pentru aceștia poliția n'are numai să păzească buna rânduială, ci tot odată să și adune informațiuni adeseori foarte prețioase în ceea ce privește păcatele oamenilor. Fiind apoi așa, Bucur n'ar fi prețuit fără de Zoe cât prețuia cu dânsa și se făcea cu atât mai prețios, cu cât mai rău se 'nfigea în daraveri, pe care nu putea să le mărturisească. Le știaut «șefii» lui toate, dar îl lăsau să le facă, de oarece un șef «inteligent» n'are decât să se bucure când te știe încurcat în ceva, căci numai așa poate să se folosească ori și când de tine.

Erau alegeri, — mare frământare multă alergătură—și pentru poliție.

Guvernul — nu liberal, nici conservator, ci guvern în cel mai adevărat înțeles al cu-

vântului, țineă să-și scoată cu orice preț candidații. Așa cereau interesele superioare ale statului, pe care opozițiunea nu puteă decât să le compromită.

Cu cât mai mult se apropiă însă ziua fatală, cu atât mai multe erau «șansele» acestei primejdioase opozițiuni, iar aceasta mai ales în urma stăruitoarei propagande, pe care o făcea d-l Aurel Cicorescu, om tânăr, avocat, orator pe cât de neobosit, pe atât de simpatic și pe deasupra și stăpân al unei frumoase averi. Chiar nici atât nu era însă destul: el mai era și ginerele d-lui Fănică Bulbuc, fost senator și unul din cei mai devotați sprijinitori ai guvernului, și isbutise să tragă 'n partea opozițiunii pe socru-său dimpreună cu întreaga lui clientelă, care era numeroasă.

De unde să-l apuci?

Un singur păcat a vea: ca toți oamenii, care se simt — poate prea mult — el era încrezut, îndrăzneț și cam ușurel.

Se apără fiecare cu armele, cu care e atacat.
Majorul îl chemă pe Bucur.

«Uite, Bucure,—fi zise.—E vorba de o mică

înscenare, ca să producem o diversiune. Să-i punem o cursă lui Cicorescu. Așa, cum cutrieră mahalalele, ca să facă propagandă electorală, nu e greu să-l prindem undeva într'o aventură galantă cu cineva și să încheem un proces verbal. Găsești acoloa doi martori. Ce-o să coste!? Se face apoi un mic zgomot, se produce un conflict între el și socrusău, iar după alegeri se lămuresc toate. Se fac asemenea lucruri la asemenea ocațiuni.»

Bucur tăceà și ascultà. Vorbele-i bubuiiau în ureche: el să găsească un chip de a-l ademeni pe Cicorescu în casa cuiva, care e'n stare să facă asemenea mișelie; el să găsească martori; el să-l aducă la timpul convenit pe Comisar, ca să'ncheie procesul-verbal. Și trebuia să le facă fără de șovăire, căci altfel știà el, ce urmează.

Steteà buiguit și strivit de gândul, că nu-i rămâne decât să facă ceea-ce i-se cere.

«Da, domnule Major, — grăi dânsul în cele din urmă; — o să fie însă cam greu să găsească o femeie potrivită, care se «pretează» pentru asemenea scandal.

Majorul îl fixă cu ochii.

«Trebue, se'nțelege, să fie o femeie mai de șic, — zise el, — dar dacă nu va fi putând aia, cu care trăiești d-ta, îți găsește ea printre cunoștințele ei pe cineva. La o mie, două de lei nu ne uităm».

Bucur începù să tremure. Îi venià să se răpeadă la «protectorul» său și să-l strângă de gât.

«Iacă ce-ai ajuns! Iacă ce ești!» răsună însă din adâncimele sufletului său un glas și-l ținea oare-cum paralizat.

«Da, d-le Major», zise iar și ieși cuprins de un fel de amețeală și fără ca să-și poată da seamă, ce va face.

«Dar asta cât mai curând!» strigă d. Major. «Acum s'arăți, dacă ești ori nu bun de ceva».

Bun de ceva!?

De ce mai erà el bun!?

Dac'ar fi fost singur în lume, ar fi știut el ce are să facă; mai erau însă și ea, și copilul, și bieții aceia de bătrâni, care ziua se gândeau la dânsul, iar noaptea-l vedeau prin somn.

A umblat mult așa buimac pe uliți fără

ca să se poată hotărî într'un fel. Eră omul, care se socotise rău căzut și de-odată s'a pomenit cu simțimântul, că tot ceea-ce făcuse sunt nimicuri în asemănare cu ceea-ce mai putea să facă.

«O fac», zise el în cele din urmă, «nu-mi rămâne decât s'o fac».

Aceasta îi eră pedeapsa pentru vina de a-și fi părăsit meseria cea ușoară, plăcută și mănoasă.

«O fac! — zise iar, — dar asta e cea din urmă, cu asta am și scăpat, m'am achitat.»

Nu, el n'avea de ce să-și facă inima rea: asta eră scăparea lui!

«Dacă e vorba de mișelie, mișelie să fie, — urmă el — o fac, dar banii îi iau eu, ca să închiriez un local și să-mi instalez bərbieria.»

Înviorat de gândul acesta, el o luă spre casă, dar peste puțin se'ntoarse.

E greu să te simți însu-ți om de nimic, dar încă mai greu e să știi, că și alții tot așa te socotesc: el trebuia s'o facă așa, ca să nu se afle, că dânsul a pus lucrurile la cale. Orișicât de greu i-ar fi fost dar, acum

de data aceasta și ultima dată el trebuia să se folosească de Zoe și, dacă se poate, numai de dânsa. Îi trebuia însă un om, fie soț, fie părinte, care-l surprindea pe Cicoressu, acesta bine plătit, — îi trebuia o femeie de șic, — aceasta și mai bine plătită, și îi mai trebuiau și doi martori, tot plătiți și ei. El se duse dar la d. Major, ca să-i spună, că două mii de lei sunt puțini.

«De bani nu e vorba, — îi răspunse acesta: fie și trei, fie chiar patru mii, numai dacă lucrul se face bine și la timp. Nu uită, că până la alegeri avem numai zece zile.»

Bucur se întoarse acum cu inima ușurată acasă.

Cum rămânea însă, dacă lucrurile ieșiau rău?

Aceasta nu-l neliniștea, căci le făcea toate din însărcinarea primită de la superiorul său și după îndrumările primite de la dânsul.

Nu-și dedea, biet de el, seamă, că majorul voia și el să arate, că e bun de ceva. Dacă lucrurile ieșiau bine, al lui era meritul, ear dacă ele ieșiau rău, întreaga vină cădea pe agentul, care e netrebnic.

Zoe, mai deprinsă a pătrunde în urzelile

ascunse ale oamenilor, a simțit-o însă numai decât aceasta.

Ea l-a ascultat cu viuă interesare și zâmbind din când în când. Ei lucrul nu i se părea o mișelie, ci mai mult o trengărie născocită de un om de spirit. Ce e adecă, dacă un om căsătorit, fie chiar și de curând căsătorit, are o aventură galantă!?

Asta se întâmplă foarte des. Partea hăzoasă e numai, că e prins în cursă. Vre-un lucru mare nu e însă nici aceasta: un mic scandal în familie, oare-care explicațiuni, și totul se aranjează parcă n'ar fi fost nimic. Lucrul e însă mai greu când aventura galantă nu există, și Zoe eră de părere, că în cazul acesta cel mai firesc lucru e s'o pui la cale.

«Și cum crezi tu, c'ai putea să-l tragi în cursă? — întreabă ea.

«Să zicem, — îi răspunse Bucur, — că vre-unul dintre agenții noștri electorali îl amăgește dându-i întâlnire cu câțiva alegători, care nu îndrăznesc să se pronunțe pe față contra guvernului.»

«Și ea este acolo, — grăi Zoe, — și sunt

acolo și cei doi martori și se face scandal și vine comisarul, ca să închee proces-verbal.»

«De câte ori se întâmplă asemenea înșcenări, — o încredință Bucur, — mai ales când e vorba să se pregătească vre-un divors.»

«Eu sunt cu toate aceste de părerea, ca în asemenea dandana să nu intri, — stăruindânsa. — Omul acela, femeea aceea și martorii aceia sunt niște mincinoși și dacă mint când îi plătești, li-e mai ușor să spună adevărul când îi plătesc alții, ba pot să și mintă. Las'o! Să nu crezi, că Majorul sare să te scape, dacă intri în vre-o încurcătură. Zice, că el nu știe nimic, că ești un mincinos, și lumea pe el o să-l creadă. Altfel se pun asemenea lucruri la cale. Ii dai întâlnire și-l prinzi, ear atunci n'ai nevoie de mărturii mincinoase, eară el nu zice «cârc!» ci înghite hapul. Ear aceasta nu e nici mișelie, ci o bună lecțiune».

Așa eră fără îndoială mai bine, și abia acum se desmeticia Bucur și-și dedea seamă, că nu e în adevăr atât de rea, cum își închipuisse el, fapta, pe care i-o cerea majorul.

«Dar dacă nu vine la întâlnire? — întâmpină el.

«Nu e bărbat, care nu vine, dacă știi să-l iei! — îl încredință ea. — Lasă-l pe mine! Dacă nu ți-l dau gata 'n opt zile, să nu-mi mai zici Zoe.»

«Dar eu tot n'aș vrea să te bagi tu în asemenea încurcături, — grăi dânsul. — O să se vorbească la gazete, o să vuie lumea.»

Zoei tocmai de asta îi ardeà. Ii veneà un fel de amețeală când se gândià, că timp de câteva zile / numai despre dânsa se va vorbi și dintr'odată va ajunge femeie celebră.

«Dar cine, dacă nu eu!? — îi răspunse ea. — S'o mai legăm de nasul alteia, care cere și ea ceva, poate și ea să vorbească și poate că nici nu e'n stare să scoată lucrurile la capăt tot atât de bine ca mine? Lasă-l pe mine, că ți-l joc eu. Frumusețea lucrului e tocmai s'o faci și s'o spui la toată lumea c'ai făcut-o dinadins, ca să rămâie de răsul lumii. Ți-ai mai merge la alegeri, — să fii sigur, că nu mai merge. Asta o vrea și majorul.»

Bucur începù să râdă.

Lucrurile luau o 'ntorsătură în adevăr hăzoasă.

«Adecă-te mă 'ntreb și eu, de ce n'ai putea s'o faci, dacă o poți, — grăi dânsul. — În adevăr, că nu te compromiți și nici n'ai nevoie de ajutoare: zici că omul te-a urmărit și ai scăpat așa de urmărirea lui.»

«De un ajutor tot o să am nevoie, — grăi dânsa, — de Cocoana Profira, dăr nici eu n'o să-i spun, ce vreau. Poate că tocmai la ea ori prin ea îi dau întâlnire.»

Bucur se scutură parc'ar fi mușcat într'un măr pădureț, — dar, la urma urmelor, sunt împregiurări, în care și asemenea persoane sunt bune de ceva, poate chiar indispensabile.

El rămase cât-va timp pe gânduri, apoi ear se reivi duișia firii lui.

Cu un ceas-două mai nainte erà atât de amărit și de desnădăjduit, ear acum, ear i se luminase viața și-o singură hotărâre îi mai rămăsese din toate sbuciumările: că, ori și ce ar fi, el ear se 'ntoarce la meseria, de care se legau cele mai frumoase amintiri ale vieții lui.

Se vedeà stăpân la casa lui săracă, ear nu

unealtă, de care se folosesc alții, ca să pună la cale ticăloșii.

«Apoi, — îi zise el Zoei, — după ce trecem de aceasta, închiriez un local și-mi deschid bărbierie. Să vezi tu, ce bine-o să ne fie.»

Zoe se uită cam speriată la el.

Ei îi plăcea viața, pe care o avuse. Lasă, că se deprinsese cu ea, dară i-ar fi plăcut chiar și fără ca să se fi deprins. Eră în firea ei să umble, să vadă, să se arate, să se vâre în toate și să prindă și de aici, și de colo o vorbă. Gândul, ca să fie soția unui bărbier, n'o încântă. Și astă dată însă el vorbise așa că nu mai eră chip, ca ea să zică nu.

Eră apoi în firea și 'n apucăturile ei și ceva ce-o mână spre viața casnică.

Sunt o mulțime de femei, care știu să facă efect când se presentă 'n lume, încât ochii tuturora se opresc asupra lor. Ele se 'mbracă cu gust și au ținută potrivită cu talia și cu gâteala lor. Fustele lor sunt însă nespălate, ciorapii le sunt fără de călcăie, ear acasă la ele toate stau claie peste grămadă și pravul e de un deget de gros. Zoe nu eră de felul acestora. Ținea la curățenie și la buna rânduială, pe

care nu numai o făcea cu plăcere, dar o și păstră cu un fel de grijă neadormită. Așa se deprinsese mai ales în atelier, unde venia multă lume și trebuia să fie totdeauna cea mai deplină curățenie. Ear o femeie, care are slăbiciunea aceasta, se îndrumează ușor spre căsnicie. Mai eră apoi un lucru, care-o adimenea pe Zoe: și într'un salon de bărbierie e multă viață. Unul intră, altul iese, fel de fel de oameni, dela care poți să afli multe.

«Și eu o să vă dau ajutor la ținerea în bună rânduială a salonului,» — grăi dânsa.

Bucur stete puțin pe gânduri. El nu-și închipuise lucrurile tocmai așa. Dar nici că eră vorba, ca hotărârea să se iee chiar acum.

«Da,» — zise el dar cuprins de simțământul, că o nouă și mai binecuvântată viață se va începe în curând pentru dânsul.

VII.

Planul Zoei eră pecăt de simplu, pe atât de potrivit cu firea ei.

«Am, — zicea dânsa, — să mă țin de capul lui și'n trei patru zile-l bag în draci.»

Erà pentru dânsa cestiune de amor propriu să arate, că poate și s'ar fi simțit foarte umilită, dacă n'ar fi răușit. La celelalte nu se mai gândia dar, și-i erà mai mult ori mai indiferent, dacă va fi ori nu Bucur la tîmpul potrivit gata cu comisarul și cu martorii.

Aproape tot atît de mult ținea s'o facă fără de ajutorul Profirei, care mijlocià adese-ori asemenea întîlniri.

Unul dintre păcatele organice ale femeilor ca Zoe e însă lipsa de discrețiune. N'o iertă pe ea firea să tacă mai ales în fața Profirei, care venia decînd cu d-l Benga adese-ori pe la dânsa. Nu-i mai vorbia, ce-i drept, nimic, dar pîndia, ca s'o găsească într'o stare sufletească, în care poate să'ncerce din nou a o înduplecà.

Nu aveà Zoe încredere în Profira, ba nu se 'ndoia, că dânsa, aflînd adevărul, ar fi'n stare să se ducă la Cicorescu, ca să-l vestească. Ea însă tot nu s'a putut stăpîni și-a scapat vorba, că s'ar pûtea ca 'ntr'una din cele mai apropiate zile s'o roage de ceva.

Cocoana Profira se uită cam pe sub gene la dânsa.

De ce adecă ar fi putut s'o roage Zoe, pe care o ştia atât de proastă, încât nu erà 'n stare să facă ceva fără de ştirea dumnilui!?

«Nu 'nţeleg, — grăi dânsa uitându-se stăruitor în faţa ei.

«Am să-ţi spun când o fi să fie», — răspunse Zoe.

Cocoana Profira dete din umăr.

«De ce nu chiar acum?» — întrebă ea.

«Nu se poate, — răspunse iar Zoe; — să vedem mai nainte».

Dar, la urma urmelor, putea, ba chiar trebuia să-i spună, ca să n'o găsească nepregătită, dac'ar fi având nevoie de dânsa.

«O mică întâlnire», — adăugă ea.

«O 'ntâlnire — tu? — Şi dacă simte el ceva?» grăi cocoana Profira.

«Ce-ţi pasă!?» — grăi Zoe, dar faţa ei, privirea ei, felul, în care rostia vorbele, toate o dedeau de gol, încât Profira, trecută cum erà prin toate, putea să vadă cât de colo, că nici ei nu-i pasă şi că nu fără de ştirea lui face ceeace are de gând să facă.

«O fi având mişelul vre-un interes, — îşi zise ea 'n gândul ei, — şi profită de dânsa».

De câte ori nu se face așa ceva!—Sunt părinți, care-și jertvesc copiii: de ce să n'o facă un bărbat cu femeea, care i s'a dat în slăbiciunea ei roabă?

«Cu cine?» întrebă ea.

«Asta nu pot încă să ți-o spun», răspuse Zoe foarte hotărâtă de a nu i-o spune decât la nevoie, când n'ar putea să aibă întâlnirea fără de mijlocirea ei.

«Zoe, — grăi cocoana Profira într'un ton stăruiitor. — Tu tot tu rămâi! — Tare mă tem, că o faci chiar îndemnată de el. Ți-am spus de atâte-ori, că el numai plăcerea și-o face și folosul și-l caută. Minune ar fi, dacă m'aș înșelă crezând că și acum el profită de tine, ca să-și facă treburile, și tu ești destul de proastă, ca să te lași».

Zoe rămase ca făcătorul de rele surprins asupra faptei.

Se deprinsese al pune pe Bucur foarte sus în gândul ei. Nu se 'ndoia despre iubirea lui, și dintre oamenii, pe care-i cunoștea, nu erau decât de tot puțini aceia, pe care-i socotia atât de buni și atât de cuminte ca dânsul. Acum ea fu cuprinsă de odată de sim-

țimântul, că cocoana Profira tot are dreptate și că el în adevăr profită, ca să-și facă treburile.

«E foarte cu minte dumnealui, — urmă cocoana Profira, care simțise efectul vorbelor, pe care le grăise. — Să aibă așa de pomană o femeie ca tine și să-și mai și facă treburile cu ea. Să stai și să te crucești!»

Zoe nu zise nimic, dar recunoștea, că în adevăr așa este și Bucur se coborî în gândul ei alături cu cei mai nemernici oameni.

Și pentru un asemenea om ai refuzat tu partide strălucite, — urmă Profira dându-i zor. Oameni ca Benga puțini se găsesc și n'o să mai poți găsi nici tu peste doi-trei ani».

«Te rog să nu-mi mai vorbești de el! — strigă Zoe vărsându-și focul.

«Ba am să-ți vorbesc, — stărui cocoana Profira, — și n'o să te las până-ce nu te voi desmetici. Acum ești tânără și frumoasă și plină de nuri, acum ai să-ți croiești și tu soarta, ca să n'ajungi ca mine. Mâne vei voi, dar o să fie prea târziu. Ce poate adecă să-ți dea Bucur al tău?! Azi mâne o să-l dea afară și dela poliție și-o să ajungi o biată de bărbie-

reasă, ba chiar mai rău, slugă la un bărbier, dacă nu s'ar întâmpla cumva să te pome-nești într'o bună dimineată, că ți-l duc la Văcărești, că multe rele se șoptesc, ba se spun chiar tare despre dânsul».

Zoe erà repusă. Știa și dânsa, că așa este, și începù să plângă — cum îi erà felul!

«Ce plângi!? — grăi Cocoana Profira. — N'ai de ce să plângi! Dacă e în lumea aceasta cineva, care nu are de ce să plângă, ești tu. Ți-am spus, că l-ai scos din minți pe d. Benga, că e în stare să facă ori-și-ce pentru tine, că o să ai și viață ca în raiu, și viitor asigurat cu dânsul, c'o să fii stăpână la casa lui, iară nu roabă, că lui nu-i pasă nici de rude, nici de prieteni, nici de superiori. Nu plânge, ci fă-te femeie cu minte, câtă vreme mai ești încă în floare, și să mă binecuvin-tezi viața toată».

Zoe însă plângea, mereu plângea.

«Dar eu nici n'am vorbit măcar cu el», — întâmpină ea în cele din urmă.

«Să vorbești, — o încredință Cocoana Profira, — și-o să-l vezi cu totul altfel, să trăiești o zi două cu el și-o să-l iubești mai

mult decât pe ăsta, care nu știe decât să profite de tine. Profită tu. Uite, asemenea întâlniri să ai!»

Zoe dedea cu îndărătnicie din cap.

«Să mă tai și nu!» — își zicea dânsa, și ăsta și era în adevăr gândul ei, dar ziua aceea nu s'a dus să ia urma lui Cicorescu. O durea capul, era buiguită, își pierdu-se toată vlaga și umblă de ici până colo, mai stătea trântită, mai se plimbă neastâmpărată, mai plângea, se apucă ici de una, colo de alta și nu era în stare să facă nimica.

Bucur era foarte supărat când a găsit-o indispusă. Tocmai acum! O zi percută era lucru mare în împrejurările, în care se află el. Cu cât mai mult își dedea însă el supărarea pe față și cu cât mai stăruitor era, cu atât mai vârtos se pătrundeă dânsa de gândul, că Cocoana Profira avea dreptate și cu atât mai pornită era spre îndărătnicie.

Ziua următoare cu toate aceste s'a dus, a și luat urma lui Cicorescu, a ajuns să i se uite de câteva ori în ochi și să-i zâmbească cum știă dânsa, dar nu erau lucrurile cum

și le închipuise dânsa și iar a trecut o zi fără ca să poată zice c'a făcut ceva.

Acum Bucur erà nerăbdător și, cuprins de temerea, ca nu cumva toate să rămâie baltă, a început să-i deà zor.

«Dragă,—îi zise,—nu cumva să mă faci de rușine. Tu știi ce fel de om e majorul și câte și câte n'ar fi în stare să-mi facă, dacă n'aș reuși. Nu vrei ori nu te simți destoinică, spune-mi, ca să-mi croiesc alt plan și să caut la timp pe alt cineva».

Ea se uită lung și cu un fel de dispreț la el.

«Parcă mai e în lumea aceasta cineva, care ar fi în stare să-ți facă ceea ce-ți fac eu!—» grăi dânsa și începù să plângă.

El nu'nțelegea vorbele ei și astfel nu puteà să-i înțeleagă nici plânsul.

— «Bine,—îi zise,—de ce plângi acum?— Tu însuți ai stărunit să te las s'o faci. Dacă nu mai vrei, spune-mi-o, că mie nu mi-e lucru de glumă.

«Văd eu, că nu ești nici odată mulțumit cu mine,—urmă ea plângând înainte,—și te-ai săturat de mine.

El își făcù cruce.

«Cum îți vor fi venind asemenea gânduri, asta s'o înțeleagă cine-o poate,—grăi dânsul.—Zoe dragă,— urmă apoi stăruitor:—eu i-am promis majorului, c'o să fac înscenarea, și trebuie neapărat s'o fac, căci. altfel o pat. Lasă, că mă dă afară de la poliție, ceea ce n'ar fi tocmai mare nenorocire, dar în supărarea lui îmi caută și vre-o vină, ca să-mi facă un rău și mai mare».

«Să te trimită la Văcărești, — strigà Zoe sărind în picioare.—Nu ți-am spus-o eu!?!— Poți să faci toate ticăloșiile și ți le trec cu vederea, dar să le faci și pe acele, pe care le vor ei. Nu, domnule major! nu! urmă ea îndârjită. — Cu mărturii mincinoase nu umblăm, pentru-ca tot d-ta să-ți speli apoi mâ-nile și să ne scoți numai pe noi vinovați. Nu! Avem să-l prindem în cursă pe cale cinstită, așa cum se prind în fie care zi atâția și atâția. Să n'ai nici o grijă,—îl încredință ea pe Bucur:— e ambițiunea mea să ți-l dau gata, și'n două, cel mult trei zile îl ai».

Ea vorbia cu inima deschisă și spuneà

gândul ei cel adevărat. Aceasta o vedea Bucur: erà Zoe așa cum o știà el. El o știà însă, că e și schimbăcioasă, o vedea că se sbate, și pe deplin liniștit nu erà.

Ziua următoare, când el a eșit, ca să se ducă la serviciu, dânsa se gătia și erà tot ca mai înainte.

Așa ar fi și rămas, dacă n'ar mai fi fost la mijloc și d-l Benga, care nu dormia, și cucoana Profira, care avea și ea ambițiunile ei.

La ameză-zi, când s'a întors de prânz acasă, Bucur n'a găsit-o. Nu se prea mirà de aceasta, căci o știà umblând în treburi grele. Copilul erà flămând și plângea, trecuse însă acum de șase luni și dădaca l-a mai potolit dându-i lapte cu griș.

Toată după amiaza Bucur erà neliniștit și din ce în ce mai neliniștit. Pe la cinci s'a întors ear acasă înainte de vreme.

Dădaca erà dusă cu copilul la plimbare, ear bucătăreasa îi spuse, că Zoe trecuse cu vre-un ceas mai înainte pe acasă.

«M-a trimis, — grăi dânsa, — pe mine la băcănie, iar când m'am întors, n'am mai

găsit-o! Ieșise și dădaca, și steteau toate vraiste».

«Va fi fost grăbită, — își zise el, — și n'a mai putut să aștepte.»

Dacă s'ar fi uitat însă bine, ar fi văzut, că lipsește pe ici pe colo câte ceva din casă, iar dac'ar fi deschis dulapul, în care ea își țineă hainele, l-ar fi găsit gol.

El se plimbă însă nerăbdător prin odaie.

Să se ducă s'o caute. Cum să-i deie de urmă?

Peste vre-un ceas s'a întors și dădaca cu copilul.

«Eu am lăsat-o acasă, — îi spuse dânsa. — A lăptat copilul și m'a trimis cu el la plimbare — în vreme ce dânsa se gătiă.»

Copilul iar plângea. Eră flămând și nu mai voiă să primească laptele cu griș.

Neliniștea îl răpuse în cele din urmă pe Bucur.

Unui om intrat în tainele poliției nu-i e tocmai afară din cale greu să găsească urma cuiva, mai ales când acest cineva e destul de bine cunoscut.

În curând după ora șapte el a plecat să

caute din sergent în sergent urma Zoei și peste vre-o jumătate de ceas a și găsit-o tocmai la gara de Nord.

«A plecat cu trenul de Vârciorova», îi spuse cu oarecare mirare agentul din gară. Bucur rămase o clipă 'ncremenit.

«Cum? Așa singură?» întrebă el.

«Pare-mi-se, că nu, — răspunse agentul zimbînd. Dacă nu mă'nșel, eră cu un Domn cam buhăit.»

Cine-a primit vre-odată știrea despre moartea neașteptată a unei ființe lui scumpe își poate da seamă despre starea sufletească, în care se află Bucur. Stai uimit: știi și crezi, dar nu-ți poți închipui și nu simți, că este adevărat.

Zoe a plecat? Zoe a fugit cu cineva? Zoe s'a lepădat de el și și-a părăsit copilul!?

Peste puțință!

Trebuia să fie la mijloc altă ceva.

Nu mai încăpea cu toate acestea nici o în-doială, că ea a plecat și după toate semnele nu a plecat singură.

Bucur ieși grăbit în piața gării, se aruncă

într'o birjă și se duse la prefectură, ca să-l caute pe d. Major.

«D-le Major, — grăi dânsul mai putând abia să răsufle. — Mi s'a'întâmplat o mare nenorocire: Zoe a fugit. A luat trenul de Vârciorova. Să dăm o depeșă, ca s'o oprească la graniță».

D. Major se uită liniștit și cu un zimbet ușor la dânsul.

Îi vedeà deznădăjduirea, dar n'o înțelegeà și nici n'o găseà firească.

«Pe ce temeiu s'o oprească?» — întrebă el.

«Cum, pe ce temeiu?» răspunse Bucur.
«A fugit dela casa mea.»

«Asta, — întimpină Majorul, — puteà s'o facă ori-și-când, căci nu ți-e, pe cât știu, soție legiuită. — A furat însă ceva? — A săvârșit vre-o faptă, pentru care putem s'o urmărim? — Să-i căutăm vre-o vină, — și lăsăm apoi, după ce o aducem aici, lucrurile încurcate.»

Bucur stătea strivit de vorbele majorului.

O vină!?! Dar cum s'ar fi putut vre-o vină mai mare decât aceea, pe care o avea!?! În fața lumii, în fața legii asta nu erà destulă!?! Mai trebuia să și mintă, s'o năpăstuiască pen-

truca s'o poată opri din calea rea, în care pornise!?

«Să mă duc, Domnule Major, acasă și se văd, dac'a luat ori nu ceva cu dânsa», — grăi dânsul și plecă.

«Dar grăbește, Bucure, ca înainte de sosirea la Vârciorova a trenului depeșa să fie dată, — îi zise Majorul.—Apoi nu neglija afacerea cu Cicorescu, — mai adăogă peste puțin, — că dăm amândoi de dracul.

De asta-l mai ardea acum pe Bucur!

Chiar mergând spre casă el încetul cu încetul s'a muiat și și-a pierdut toată energia.

«Eu s'o mai și năpăstuiesc!?! — își zise în cele din urmă.—Nu! Destule mișelii am făcut: n'o să mai adaog la ele nici una, nici una!»

VIII.

Sunt fără de număr nenorocirile de tot felul, prin care trece omul în timpul viețuirii lui pe pământ, și nu odată suntem în greaua luptă a vieții striviți de simțimântul, că nu mai putem să răsbim înainte. Prindem însă nădejde, ne facem iluziuni, ne mân-

gâiem înși-ne prin noi, adunăm nouă puteri, ne'mbărbătăm și începem o nouă și adese-ori mai binecuvântată viață.

Erà om încă tânăr Bucur și plin de puteri: la multe bune se mai putea așteptă, și numai dela el atârnă să-și rânduiască mai bine viața.

Plimbându-se așa singur prin casă, el avea chiar clipe de ușurare.

Copilul a plâns cât a plâns, apoi, zorit de foame, tot a mâncat ceva din laptele cu grîs, iar acum dormia în leagănul lui.

«Acum e la Slatina, — acum se apropie de Craiova, — acum o fi pe la Palota, — acum sosește la Vârciorova, — își zicea el în gândul lui. Să se ducă, — să meargă înainte în calea, pe care și-a ales-o potrivit și cu firea ei, și cu lumea, în care și-a petrecut copilăria și prima tinereță! Câți nu sunt, care au pățit-o cu mult mai rău decât mine și azi sunt oameni cu rost hun!?»

De ce adecă să se plângă!?

Asta erà, la urma urmelor, scăparea lui.

Ea și numai ea îl făcuse să-și părăsească meseria și să intre în poliție, unde omul e

ispitit la fiecare pas; ea-l împinsese să facă o mulțime de lucruri, pe urma cărora tremurà în fie-care clipă.

O, câți nu aduc jertve mari, ca să scape de asemenea femei, care i-au prins în clipe de slăbiciune în mreșile lor!?

Ce puteà adecă să i se întâmple!?

«Să zicem că Majorul, văzând că nu i-am făcut nici o treabă, se îndârjește și mă trimite în adevăr la Văcărești,—își zise el.— Mi se 'ntâmplă numai un lucru, la care trebuia să mă aștept, — dar eu rămân tot eu, bărbierul, cu care numai puțini se pot măsura și 'n ale meseriei, și 'n altele. Mă duc la Galați, fie chiar și în America și sunt tot om. Cine n'a greșit în viața lui!?»

Toate vin și trec în viața omenească.

Mai erà însă și copilul, care rămăsese fără de mamă.

Copil fără de mamă!

El se oprì în fața leagănelui și se uită lung și din ce în ce mai înduioșat la copilul său, care fusese părăsit de mama lui.

Dar îl aveà pe el, care îi erà tată.

De odată ochii i se umplură de lacrimi.

«Ce-o să-i răspund eu, când mă va întrebă, cine îi este mamă!?» își zise cuprins de o adâncă durere, pe care numai puțini vor fi putând s'o înțeleagă ca dânsul în toată pătrunderea ei înfricoșată.

«O, ce ticăloasă!—strigă el cu glasul înăbușit de plâns, — ce ființă desbrăcată de tot ceea ce e omenesc!»

Da!—fără de seamă ticăloasă și în adevăr desbrăcată de firea omenească!

«Dar tu cine ești!?»—răsună iar din adâncime glasul, care scurmă durerea cea mare a vieții lui.

«Uite, — își zise el cutremurându-se în toată ființa lui, — așa! — așa a fost femeea, care ți-a dat ție viață,—nu o nenorocită, ci o ființă desbrăcată de tot ceea ce e omenesc».

O, toate e omul în stare să le suferă, să le rabde și să le poarte, dar gândul propriei sale spurcăciuni îi sleiește și cea din urmă rămășiță de putere. Infrunți nevoi, înduri suferințe, te avânți în luptă cu lumea întreagă și răsbești mergând cu capul ridicat înainte câtă vreme te iubești tu însu-și pe tine și te socotești vrednic de-a viețui; cazi

însă în rând cu viermele neputincios când te cuprinde scârba de propria ta ființă.

«Zemislit în ceas rău și din pornire spre păcat, purtat în pânțele unei păcătoase muncite de căințe, născut prin ascuns și cu gând rău, blestemat am fost, ca rele și numai rele făcând să-mi petrec viața,—își zise el. Eu am pornit-o și pe ea în calea, pe care o văd mergând înainte!— Eu am amețit-o, am amăgit-o, am despărțit-o de mama ei, eu am profitat de relele ei porniri, ca s'o perd, obârșia tuturor ticăloșilor eu sunt!». Cluj

Cu o vioiciune îngrozitoare se reiviau în mintea lui toate amănuntele celor petrecute în grădina dela Sf. Gheorghe, în Cișmigiu, în iatacul, pe care și-l luase cu chirie, și sudori reci îi treceau peste frunte și peste obraji, din care îi pierise tot sângele.

«Ce-o să răspundă această nenorocită ființă, — urmă el, — când lumea-l va întrebă, cine i-a fost mamă și cine tată!? Eu am scăpat cu o minciună rezemată pe o dovadă oficială: el însă? — el va trece prin lume huiduit de toți».

El nu mai putea să rămâie singur, însuși

în fața sa: trebuia să fugă, să alerge prin lume, să vadă, să audă, să se piardă în toiul vieții, ca doară se va ascunde de sine însuși.

A ieșit și s'a dus, dar pretutindeni tot numai el singur cu sine rămânea, ba mai ales acum se simția singur.

E o tainică și nemilos de strânsă legătură între cei ce se știu părtași la aceeași vină, și acum abia, în mijlocul lumii, a început Bucur să simtă, că nu îi este atât de ușor, cum își închipuise amăgindu-se însuși pe sine, ci greu, foarte greu, parcă peste putință chiar îi este a trăi fără de Zoe. Aici, unde petrecuseră atâtea nopți împreună și gustaseră atâtea plăceri, el o vedea pretutindeni și la fiecare pas tremurâ, ca nu cumva să-l întrebe cineva, unde se află ea, ce face, cum s'a întâmplat de n'a venit și ea. Eră ceva demonic în ființa ei, și vina lui nu eră c'a împins'o, ci că s'a lăsat să fie împins de ea spre rele.

Târziu după miezul nopții el s'a întors frânt de oboseală acasă!

«De ce nu m'au lăsat oamenii aceia acolo, unde m'au găsit, ca să pier atunci!? — își

zise el ca într'un fel de aiurare. — De ce a trebuit să trăiesc? Aveam vre-un rost, — vre-o menire în lumea aceasta!?»

Sărmanul de el!

E în lumea aceasta loc pentru toți oamenii, își are dar orișicare rostul lui, și fără de el lumea n'ar fi cum e. Altfel s'ar fi petrecut fără de dânsul viața lui Gheorghe și a Bucurei și altfel a Zoei, ba chiar și a buhăitului spălăcit, — mai bine, mai rău, dar altfel. El însă atât prin firea lui duioasă, cât și prin îndrumarea ce i se dăduse în copilărie, eră pornit spre bine și nu-și înțelegea rostul decât ca fiind bun. De unde știă însă, dacă nu cumva sunt multe relele, care s'ar fi petrecut, dacă n'ar fi fost și el în lume!?

Nu însă, — lui i s'a înfipt în cele din urmă în minte gândul, eă Gheorghe și Bucura, așa cum îi știă, l-au scăpat și au purtat grijă de el și că toate au venit, cum au venit pentru ca el să săvârșească o faptă bună, care fără de dânsul n'ar fi fost cu putință.

Atât de adânc se pătrunsese de gândul acesta, încât ori-și-ce om cu mintea limpede l-ar fi luat, dacă l-ar fi văzut, drept un smin-

tit, care caută cu neastâmpăr împrejurările, în care poate să-și dea smintenia pe față.

Când a sosit acasă, copilul, iar flămând, plângea amarnic ca ori-și-ce băiat viguros și dădaca se plimbă necăjită cu el în brațe prin casă.

«Haid, du-te și te culcă, — îi zise el dădacei. — Lasă-l în seama mea».

S'a plimbat apoi cu el, a mai încercat să-i dea lapte cu griș și iar s'a plimbat.

«Și n'ar fi oare o faptă bună să-l strângi de gât!? — își zice el într'un târziu. — De ce să mai trăiască și el în lume!? O faci și ajungi în fundul ocnei: tot mai bine e acolo decât aici!»

Nu însă, nu!

El se plecă și sărută copilul cu toată înduioșarea firii lui, apoi îl așează în leagăn și iar se găti de plecare.

Un fel de lumină viuă se răspândi peste fața lui.

Așa cum au fost, toate se porneau spre bine, dacă nu eră acel amăgitor nemilos, care a stat la pândă și-a momit-o pe ea, om de fire haină, care n'a ținut seamă de sfin-

țenia legăturilor dintre bărbat și femeie, părinți și copil.

«Nu-l ceartă legea, — își zise el, — iar lumea îl iartă : am să-l răsplătesc eu potrivit cu fapta lui. De aceasta s'a temut când a luat hotărârea de a plecă. Credeà c'o să-mi treacă : nu-mi trece nici dac'aș trăi încă o sută de ani. Să știe toți cei ce vor mai fi ispitiți să facă precum a făcut el, că nu scapă, — și stau cu sufletul curat în fața lumii. Are să se'ntoarcă, și-l găsesc».

El își luă copilul în brațe și plecă cu el la obor!

Erà aproape de revărsatul zorilor de zi când i-a deșteptat pe Gheorghe și pe Bucura din somn.

Bucura, deși cam speriată ca ori-și-care om deșteptat pe neașteptate, își făcù de trei ori cruce când află, că Zoe a plecat pe furiș.

«Să-i mulțumești lui Dumnezeu, c'ai scăpat atât de ușor de dânsa, — grăi bătrâna. Nu te-a făcut pe tine Dumnezeu să-ți mistui viața cu asemenea femeie, iar copilul ți l-am cerut încă de mult și mai bine decât la noi nu poate să-i fie nicăiri.»

Bucur nu-și prea dădeà seama despre înțelesul vorbelor rostite de dânsa, dar se uità în ochii limpezi ai ei, vedeà zâmbetul liniștit al lui Gheorghe și nu mai erà în stare să judece.

«Dar ce viață o să aibă!?» —grăi dânsul.

«Viață de om cu copilărie fericită», — îi răspunse Bucura, — dacă ne va trăi Dumnezeu și pe noi».

Bucur suspină din greu. Multe ar fi avut să zică, dar nu-l iertà firea să-i mâhnească pe bătrâni.

«Greu o să-i fie însă, — urmă el, — când lumea o să-l întrebe, cine i-a fost tată și mamă».

Bătrânii steteră câtva timp pe gânduri.

«Nu e tocmai așa de greu, — răspunse apoi Gheorghe. Lumea de astăzi s'a obișnuit cu oameni, pe ai căroră părinți nu-i știe și dintre cari mulți sunt cum se cade. Dar, — urmă el cam muiat, — ce zici tu babă?— pentru liniștea lui Bucur am putea să ne întoarcem iar în satul nostru, unde nu-l știe nimeni pe copil».

Ochii Bucurei se umplură de lacrimi.

«Și-așa numai de dragul lui am rămas aici», — răspunse bătrâna alintând copilul, care se mai liniștise acum.

Bucur se uită lung când la unul, când la altul dintre dâșii, apoi începù să plângă, dar nu ca mai înainte, ci cu lacrimi calde și alinătoare.

«O, cât de rău am răsplătit eu bunătatea fără de margini și fără de înțeles a voastră, — se jălui dânsul.»

«Nu, — stărui Gheorghe, — asta nici să n'oi zici, nici să n'oi crezi. Viața ta întreagă a fost o bucurie pentru noi, și ori-și-ce ai fi făcut și ori-și-ce-ai mai face tu, noi nu ne căim, că nu suntem în stare să te socotim vinovat.»

«Nici odată, Bucure ! — stărui și bătrâna. — Iar nenorocirea tot dela Dumnezeu vine și ea și-l curăță și ridică pe om.»

«Chiar și acum ni-ai făcut o mare bucurie, — urmă bătrânul începând să plângă și el. — Hei ! — puțini sunt în lumea aceasta oamenii, care, în starea, în care te afli, ar fi făcut ceea ce faci tu.»

«Să nu mai zici, Bucure, să nu zici nici

odată, că n'am fost răsplățiți, — adăugă bătrâna ștergându-și lacrămile și sărutând apoi copilul.

Bucur stătea ca tâmpit: nu mai putea să zică nimic și, cuprins de simțimântul, că nu poate nici să facă ceva, nici să trăiască, nici să moară fără ca să întunece viața acestor bătrâni, se uită-așa cu ochii pierduți în vânt.

Ședeau la masa, unde vorbise cu Părintele Agaton. Îl auzia parcă și acum, după ani de zile, pe călugăr vorbind cu glasul lui oare-cum somnoros despre mângâierile vieții petrecute în retragerea tăcută. Acum înțelegea nebunia fericită, și ca un fel de raiu pământesc se ivia 'n sufletul lui sfântul Munte cu pădurile lui dese, cu marea ce se 'ntinde împrejurul lui, cu mănăstirile, schiturile și sihăstriile risipite pe el, cu întreaga viață liniștită a celor ce-au fugit obosiți din lumea plină de sbuciumări.

«Dar, — grăi dânsul într'un târziu ca vorbind prin vis, — eu trebue să sfârșesc într'un fel. In această lume bătută de valuri și plină de ispitiri nu mai pot să trăiesc. Mă tem în fiecare clipă, ca să nu cad în vreun greu

păcat. Am să mă duc la Părintele Agaton, ca să-mi facă și mie vre-un rost în sfântul Munte.

Gheorghe și Bucura se uitară induioșați unul la altul.

Mai ales Bucureii i se părea lucrul acesta ca un fel de înălțare la cer.

«Dacă-ți va fi fost rânduit așa,» — grăi dânsa.

«Și dacă poți,» — adăugă Gheorghe.

«Când voi putea,—grăi Bucur gândindu-se cu inima grea la d-l Major.

Ziua următoare a rămas apoi la bătrâni. De-o sută de ori și-a pus de gând să plece la prefectură, dar nu eră'n stare să se 'm-bărbăteze.

«O să mă caute și-o să mă găsească și e cu atât mai rău, — își zise el în cele din urmă.— Tot trebuie să se hotărască într'un fel, ca să vând tot ceea ce am și să fac ceva bani. Ori-și-când o fi, cu mâna goală nici la drum nu pot să plec, nici în vre-un schit nu pot să intru.»

D-l Major îl așteptă cu nerăbdare din ce în ce mai viuă și trimisese în mai multe

rânduri după el, ca să-i dea, cum zicea el, o săpuneală sdravănă.

Când l-a văzut însă galben la față, cu ochii stânși, țiindu-se abia pe picioare, i s'a făcut milă de el.

«Să-mi faci, domnule Major, ce vrei, — îi zise Bucur: — eu nu mai sunt bun de nimic.»

Majorul se uită lung la el.

«Bine, Bucure, — grăi dânsul, — atâta om ești tu? Pentru o ticăloasă de femeie s'ajungi în starea aceasta?»

«Nu e femeia, — răspuse el: — sunt toate, prin care avem să trecem în lumea aceasta!»

IX.

Bucur erà în anul al două-zeci și șaselea, om tânăr încă, copil aproape, dar cunoștea viața omenească până 'n cele mai ascunse amănunte ale ei.

Câtă vreme a stat sub farmecul ochilor limpezi ai Bucurei, el s'a liniștit și avea din când în când chiar și clipe de 'mbărbătare.

«Să nu-i dea Dumnezeu omului câte poate să rabde», îi zicea adese-ori Bucura, și sufletul lui se mai învioră.

Când se află însă singur și când umblă prin lume, iar se ivia 'n sufletul lui întrebarea, «cine ești tu și care ți-e rostul?» și un fel de groază-l cuprindea când se gândia, că foarte multe mai pot să fie zilele vieții lui.

Văzând goana nemiloasă a vieții, mereu eră stăpânit de simțimântul, că nu e nimeni de capul lui și că oamenii toți împreună sunt o ființă uriașă, care se zbugiumă mereu mistuindu-se însa-și pe sine. E o tainică și depururea neînțeleasă legătură între om și om, și fiecare trebuie, vrând, nevrând, să-și potrivească viața cu lumea, în care trăiește. Strâmtorat, împins, nevoit ori adimenit, el gândește și face numai ceea ce rezultă din împrejurările, în care i se desfășură viața, și din pornirile oamenilor, cu care și-o petrece.

«O, — își zicea, — cu totul alta ar fi fost viața mea, dacă n'aș fi fost osândit s'o petrec aici, unde fiecare folosul său îl caută, plăcerea sa o vânează, nimeni nu are milă, toate te ispitesc și nimic nu te ajută să te

stăpânești pe tine însu-ți, ba ești luat adeseori în bătae de joc, dacă nu știi ori nu vrei să te folosești de împrejurări ori de neajunsurile altora.

În asemenea lume el nu mai putea să trăiască.

Nici nu putea însă să plece din ea: trebuia neapărat s'o mai vadă odată pe Zoe și să se uite 'n ochii omului, care a sfâșiat întreaga țăsătură a vieții lui. Și dacă!? — Ce-o fi să fie! — Când se uită însă în ochii Bucurei și când vedea zâmbetul lui Gheorghe, îi secau deodată toate puterile.

După nouă zile de zbuciumări a plecat fără ca să mai fi văzut pe Zoe și fără ca să fi dat ochi cu el, dar nu fără de gândul ascuns de a se întoarce după-ce Gheorghe și Bucura vor fi plecat dela București.

Ar fi fost o mișelie fără de seamăn să lase nepedepsită o faptă atât de monstruoasă și tot mai mult eră cuprins de simțimântul, că acesta e rostul lui în lume.

În timpul călătoriei lui spre Constantinopol și deacolo înainte simțimântul acesta a ajuns la deplină covârșire.

Nicăiri în lumea aceasta nu se poate găsi adunătură ca pe corăbiile din Marea-Neagră și din partea orientală a mării Mediterane: Levantini, Greci, Bulgari și Albaneji, care-și petrec viața azi ici, mâne colo, oameni, care omoară ori pun foc cu un fel de fală, foarte mulți trecuți prin temnițe, toți pătrunși de gândul, că răzbunarea e datorie sfântă și că făcătorul de rele e unealta, prin care Dumnezeu ceartă pe cei vinovați, — azi pe tine și mâne pe mine, pe fie-care la rândul lui.

Ce mai căută el în sfântul Munte!?

Mai putea oare să găsească acolo scăpare și liniște când prin ascuns urziă mereu planuri, cum are să se întoarcă și să săvârșească fapta în taină, pentru ca Gheorghe Bucura și copilul lui să nu afle nici odată! Părintele Agaton, care din lume fugise și știă ce-i aduce pe oameni în sfântul Munte, nu l'a mai ispitit, ci l'a primit cu toată dragostea.

«Să te mărturisești, fiule,— îi zise și-l duse la părintele Serafim, om trecut acum de nouă-zeci de ani. — Să te mărturisești, căci mărturisirea ușurează sufletul».

Să se mărturisească ?

Cum însă are s'o facă ?

E fără îndoială o ușurare să-i faci unei rude, unui prieten, ba fie chiar și unui om străin împărtășire despre durerile vieții tale, dar e o margine peste care nu treci.

S'a mărturisit Bucur, dar mărturisirea lui nu erà creștinească, făcută cu viua îngrijare a credinciosului, care nu se îndoeste, că Dumnezeu le știe toate și fără ca tu să le fi mărturisit și vrea mărturisirea numai drept dovadă de căință deplină. N'a mărturisit Bucur tot ceea ce avea pe sufletul lui, nu tot ceea ce a făcut și nu mai ales ceea ce avea de gând să mai facă.

Știa că părintele Serafim îl va sfătui să nu facă și-și va da silința să-l abată din calea păcătuirii, ear aceasta n'o voià.

In zadar ! — fără de credință, toate sunt forme deșerte și nu e mântuirea cu putință.

S'a supus Bucur și rânduelilor de spășire și a postit, a făcut rugăciuni, a priveghiat și s'a canonic, dar sufletul nu i s'a curățit și viața îi erà din ce în ce mai nesuferită atât în singurătate, cât și în mijlocul acelor

oameni, dintre care unii i se păreau niște fățarnici, care mint și se amăgesc între dânșii, iar alții niște visători, care aiurează.

El vedeà și aici, în această lume a retragerii și a căinței, numai ceea ce erà urît ori rău, neistovita pornire spre certuri, îndârjirea, cu care-și susținea fie-care părerile, îngâmfarea celor mai mari și încăpăținarea celor mai mici, patima oarbă, cu care erau judecați cei de altă părere, și ura neîmpăcată asupra celor de altă credință. Nesuferită îi erà viața și în mijlocul acestor oameni, dar încă mai nesuferită când și-o petrecea în singurătate, stând numai el însuși față cu sine.

I se alinaseră, ce-i drept, patimile și nici dorința de a o mai vedea pe Zoe, nici iubirea către copilul său, nici setea de răsbunare nu-l mai sbuciumà ca mai înainte și-i erà adese-ori par'că nu mai voește nimic. Viața sufletească îi erà însă cu atât mai covârșitoare.

Le vedea cele de mult trecute parcă se petrec acum în aievea și simția iar ceea ce a mai simțit. Copilăria lui fericită și adese-

ori furtunică, sguuirea sufletească, prin care a trecut când Ilie i-a spus adevărul asupra nașterii lui, sfiala nemărginită, de care a fost cuprins față cu Gheorghe și Bucura, zilele frumoase, pe care le-a petrecut la bărbierie și la oaste, toate se strecurau prin mintea lui ca trăite din nou. Când se ivia însă în sufletul lui Zoe trecând prin fața bărbieriei, atât de tânără și atât de stricată în gândul lui, și atât de proastă în nevinovăția ei, când își reamintea privirea ei neastâmpărată și zâmbetul ei ispititor, el se cutremurà, și-i venia să fugă, să se ascundă în fundul pământului, dar nu putea scăpa: toate erà osândit să le știe și să le simtă, pentru toate erà nevoit să se judece și însuș pe sine nu putea să se ierte.

Nu mai erà'n sufletul lui trecut, prezent și viitor, ci toate se petreceau cu o nemiioasă stăruință în fiecare clipă.

«Și de ce toate așa și nu altfel!?» — se întrebà el din ce în ce mai des, și tot mai tare se'nfigea în mintea lui gândul, că trebuie să fie în lume dreptate, că fapta nu poate să rămâie fără de răsplată, că din su-

ferințele lui trebuie să rezulte o faptă de spășire.

Muncit în grele chinuri de reamintirea propriilor sale fapte, el nu-și dădea seamă, că aici e dreptatea, aceasta e răsplata și așa vine spășirea, ci erà cu gândul mereu dus la lumea, pe care o găsisse în timpul călătoriei lui cu corabia, la oamenii, care îi vorbeau despre dreptul, ba despre datoria răsbunării și despre dulceața ce se revarsă 'n sufletul celui ce-și face datoria aceasta.

Nu mai erà pornit ca mai nainte, dar voia cu tot dinadinsul și din ce în ce mai tare.

«Nu Dumnezeu, — zicea el, — te întrebuintează ca unealtă, căci el, dac'o fi, nu se amestecă în asemenea nimicuri, dar firea cea a toate stăpânitoare te împinge și poruncilor ei trebuie să te supui».

Atât mai putea el să facă în lumea aceasta și atât și trebuia să facă pentru ca să-și închee viața potrivit cu desfășurarea ei.

Fără de veste dar, nu pe furiș, ci pe nesimțite el a plecat dela schit, ca să i se piardă urma și să se strecoare nebăgat de nimeni în seamă înapoi, de unde venise și, umblând

pe potecile dosnice, îi erau din ce în ce mai dese clipele, în care se îndoia, că trăiește și întreaga viață i se părea un vis afară din cale prost, iară moartea o frumoasă deșteptare.

Ziua a doua el stătea pe la asfințitul soarelui deasupra unei stânci de pe țărmurul mării. Jur-împrejurul lui era pădurea verde și deasă; la picioarele lui și prin apropiere era plin de fel-de-fel de flori mirositoare; în dosul lui cântau priveghetoriale; din depărtare răsună în adierea dină a amurgului clopotul cel mare al lavrei; în față lui se năntindea marea liniștită și albăstrie; iar pe nemărginitul ei câmp se vedeau pe ici pe colo ca niște corturi risipite pânzele corăbiilor.

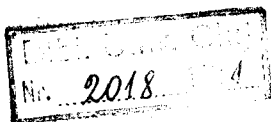
În sufletul lui Bucur se ivi ca icoană luminoasă reamintirea copilăriei sale cu ochii limpezi ai Bucurei și cu zâmbetul liniștit al lui Gheorghe.

«O, frumoasă e lumea, în care se petrece atât de urîta viață a omului!» — suspină el, apoi, cuprins de un fel de beție, închise ochii și se lăsă în prăpastia adâncă.

Peste câteva clipe jos în adâncime valu-

rile se sbătură spumegând, apoi încetul cu încetul se liniștiră iar, — și toate erau sfârșite, parcă nici n'ar fi fost vre-odată și fără ca cineva să mai cerceteze, dac'au fost ori nu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

multe clipe ale vieții suntem cuprinși de simțământul, că fiecare trăiește pentru propria sa mulțumire și că viața este un șir de plăceri de tot felul, deci un dar neprețuit.

Așa ori așa, e tot cestiune de înțelepciune practică să ne chivernisim viața astfel, ca să simțim cât se poate de puține dureri și cât se poate de multe plăceri în trecerea noastră prin ea.

Înțelepciunea aceasta n'avem s'o înțelegem nici ca fiind din altă lume, nici ca sistem de teorii alcătuit în adins, ci ca regule de viațuire stabilite potrivit cu împrejurările și cu nevoile vieții petrecute în aievea: sunt deprinderile luate mai mult ori mai puțin înconștient, obiceiurile, cu care ne pomenim în lume, convențiunile sociale împuse de greul vieții, moravurile în înțelesul comun al cuvântului.

Dumiriți asupra moravurilor, nu mai avem nevoia de a ne sbuciuma în fiecare clipă pentru-ca să ne dăm seamă, dacă e bine ori nu ceea ce ne simțim porniți a face. Gândesc toți pentru fiecare, și cel ce năstrează reculele de viațuire ale societății, din care face parte, se supune poruncilor obștești și și ușurează traiul scăpând de răspunderea individuală. Ori-și-cum ar fi fanta săvârșită, nu numai nu-și face muștrare pentru ea, ci se mai și bucură de stima și de iubirea tuturor.

În mijlocul unei societăți lipsite de rânduială morală statornică și hotărâtă în toate amănuntele viața e grea și nesuferită nu numai pentru-că fiecare e lăsat de capul lui și nevoit a-și săvârși faptele pe propria sa

răsundere, ci și pentru-că oamenii, neavând acea-și măsură pentru judecarea faptelor, intră mereu în conflict unii cu alții, și adese-ori tocmai cei bine porniți le sunt celor mai mulți urgisiți — ca Socrat contimporanilor săi.

Obiceiurile dar, convențiunile, regulele de viațuire, legile, rânduiala morală în înțelesul larg al cuvântului, s'au stabilit pentru-ca să i se ușureze fiecăruia traiul și să se asigure pacinica viațuire împreună a tuturor. Prin viațuirea morală omul scapă de neajunsurile individualității sale, se potrivește cu semenii săi și-și face rost ca parte organică împreună cu societatea, din care face parte.

Cel mai mare dușman al societății e deci omul ce calcă ori nesocotește legi, se leapădă de obiceiuri ori trece cu vederea călcarea de legi și lăpădarea de obiceiuri, căci el iese din organismul viu al societății și împinge societatea spre descompunerea în indivizi. Buna viațuire a tuturor și a fiecăruia îndeosebi atârnă de la necondiționata supunere către legi și către obiceiuri, și de aceea nu e destul, ca tu însu-ți să te supui, ci ai să fii totodată neadormit privighetor, ca și alții să se supună: măsura adevărată a iubirii către semenii tăi e repulsiunea față cu cei ce nesocotesc legi ori obiceiuri.

În această neînduplecată stăruință asupra rânduelii morale consistă superioritatea omului față cu toate celelalte ființe vietuitoare, care au numai viață individuală stăpânită de legi firești neștiute de ele.

Dacă animalul e un fel de plantă, care pe